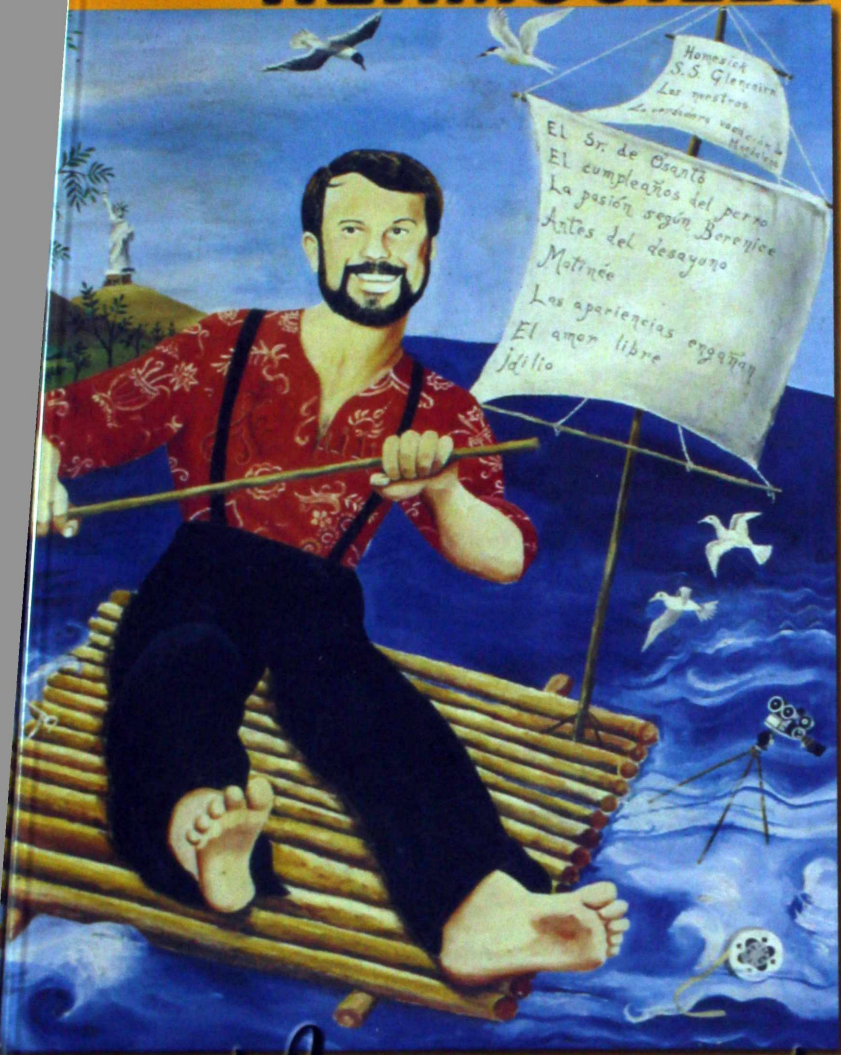

JAIME HUMBERTO

HERMOSILLO

430 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

πρόκληση και εμμονές

ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ / NEW HORIZONS

II-000000006402

HERMOSILLO

HERMOSILLO

JAIME HUMBERTO

HERMOSILLO

NEOI OPIZONTEΣ

43ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, 8-17 Νοεμβρίου 2002

Διευθυντής: Δημήτρης Εϊπίδης

Οργάνωση/Επιμέλεια: Μαρία Ρούσση

Συντονισμός: Κατερίνα Κακλαμάνη

Επιμέλεια Έκδοσης: Μπάμπης Ακτσόγλου

Επιμέλεια Κειμένων: Αχιλλέας Κυριακίδης

Θερμές ευχαριστίες στην Πρεσβεία του Μεξικού στην Αθήνα, ιδιαίτερως στην Κα Maria Palomar και τον Κο Luis Alberto Barrero Stahl, στο IMCINE και ιδιαίτερως στην Κα Susana López Aranda

NEW HORIZONS

43rd Thessaloniki International Film Festival, 8-17 November, 2002

Director: Dimitri Eipides

Supervision: Maria Roussi

Coordination: Katerina Kaklamani

General Editor: Babis Aktsoglou

Editing: Achilleas Kyriakidis

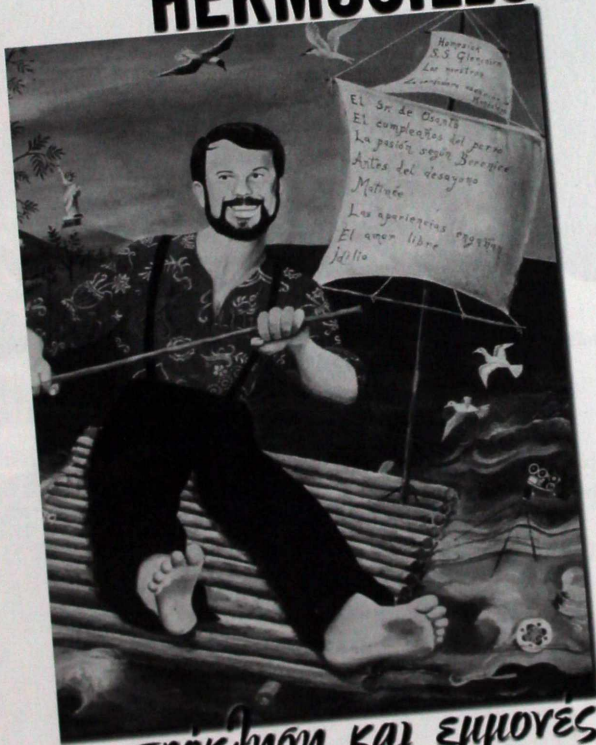
Special thanks to the Mexican Embassy in Greece and especially Ms Maria Palomar and Mr Luis Alberto Barrero Stahl, IMCINE and especially Ms Susana López Aranda

Σχεδιαμός και επιμέλεια παραγωγής εντύπου: Δημήτρης Χριστόπουλος
Παραγωγή: Αρχέτυπο ΑΕΒΕ

NEOI OPIZONTEΣ

JAIME HUMBERTO

HERMOSILLO

ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΦΟΝΕΣ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

HERMOSILLO

Το αφιέρωμα των Νέων Οριζώντων στον Jaime Humberto Hermosillo έρχεται να καλύψει ένα μεγάλο κενό, καθώς το έργο του διακεκριμένου μεξικανού σκηνοθέτη ήταν μέχρι και πρόσφατα ελάχιστα γνωστό στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η σταδιοδρομία του Hermosillo ξεκίνησε εντυπωσιακά το 1971 με την πρώτη του μεγάλου μήκους ταινία, *Η αθηθινή κλίση της Μαγκνταλένα*, και έκτοτε κάλυψε μια σημαντική διαδρομή που απέδωσε μέχρι τώρα 22 ταινίες μεγάλου μήκους, καθώς και έναν αριθμό βιβλίων, σεναρίων και θεατρικών έργων, καθιστώντας τον έναν από τους πιο αξιόλογους και παραγωγικούς σκηνοθέτες του Μεξικού.

Το έργο του είναι πρωτότυπο, ριζοσπαστικό και απροκάλυπτα προκλητικό, μιας και η θεματική του απλώνεται συχνά σε χώρους απαγορευμένους, αποκαλύπτοντας μια προσωπικότητα ώριμη και τολμηρή, αλλιά και ταυτόχρονα, πλούσια σε εκφραστικά μέσα. Είναι ένας σκηνοθέτης που αποτοίμα να ερευνά την ανθρώπινη φύση, εκφράζοντας τις ιδιαιτερότητες της ερωτικής επιθυμίας, χωρίς περιττούς δισταγμούς.

Ο Hermosillo, αργά αλλά σταθερά, αναγνωρίζεται πλέον ως ένας από τους βασικούς στυλοβάτες – ένας πρωτεργάτης ανεξάρτητος δημιουργός στην εξέλιξη του νέου μεξικανικού κινηματογράφου. Το αφιέρωμα των Νέων Οριζώντων θα δώσει τη μοναδική ευκαιρία στους θεατές μας να γνώρισουν και να απολαύσουν μια επιλογή ταινιών του, που θα προβληθούν για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Δημήτρης Εϊνίδης

The New Horizons tribute to Jaime Humberto Hermosillo comes to fill a great void, as the European public has been, until recently, so little acquainted with the work of this widely acclaimed Mexican director.

Hermosillo made an impressive debut in 1971 with a first feature, *Magdalena's True Vocation*, and since then has been on a productive course which has resulted in 22 features, as well as a number of novels, scripts and plays. He is considered as one of the most outstanding and prolific directors in Mexican cinema.

His work is original, radical and openly challenging. His subject matter often covers taboo areas, revealing a mature and audacious personality, rich in its ways of expression. He is a filmmaker who dares to explore the human nature, treating the intricacies of erotic desire without qualms.

In recent years, Hermosillo has gained in stature and reputation, and has become recognized as one of the major independent filmmakers of Mexican cinema.

The tribute to Jaime Humberto Hermosillo in the this year's New Horizons section offers a unique opportunity to our public to become acquainted and enjoy this selection of films shown for the first time in Greece.

Dimitri Eipides

JAIME HUMBERTO HERMOSILLO

Εξορκίζοντας τα μεξικανικά δαιμόνια

του Μπάμπη Ακτσόγλου

Από τους πιο επιτυχημένους μεξικανούς κινηματογραφιστές των τελευταίων 20 ετών, ο Jaime Humberto Hermosillo γυρίζει από το 1965 ταινίες που πραγματεύονται καθαρά ταμπού θέματα: ομοφυλοφιλία, τρανσεξουαλισμός, πολυγαμία, αιμομιξία, πορνογραφία, θρησκευτική και κοινωνική υποκρισία και ό,τι άλλο μπορεί να συνταράξει τα «ιερά» θεμέλια της συντηρητικής μεξικανικής κοινωνίας.

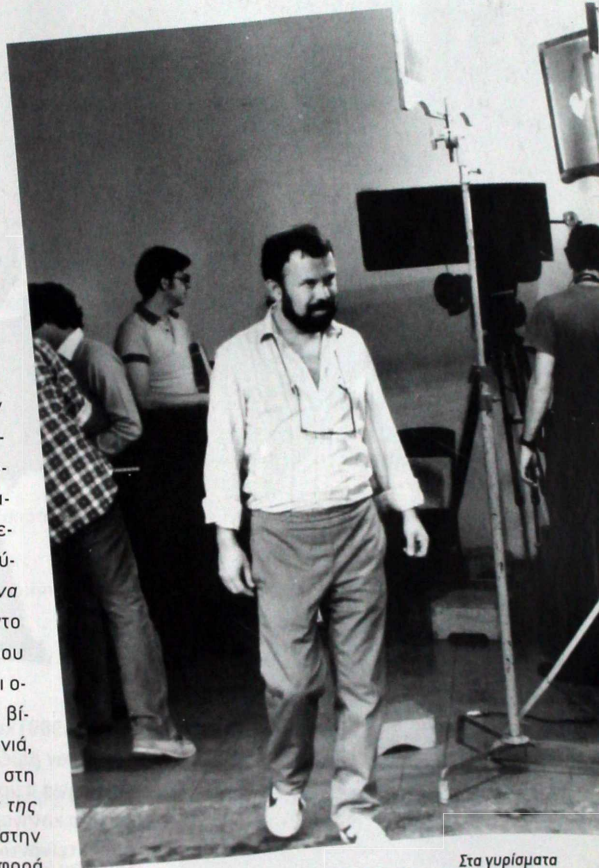
Γεννημένος στη συντηρητική πόλη Αγουασκαλιέντες, το 1942, πήγε να ζήσει στην Πόλη του Μεξικού με σκοπό να γίνει θεατρικός συγγραφέας, αν και το αρχικό του επάγγελμα ήταν λογιστής. Τη δεκαετία του '60, στη μεξικανική βιομηχανία κινηματογράφου επικρατούσε μεγάλη αναστάτωση. Η παλαιά φρουρά έλεγχε πάντα τα εθνικοποιημένα στούντιο, αλλά η νέα γενιά σκηνοθετών είχε αρχίσει να αμφισβητεί αυτό το καθεστώς. Το 1961, το κινηματογραφικό περιοδικό «Nuevo Cine» έδωσε βήμα σ' ένα νέο κίνημα κριτικών και δημιουργών, προκαλώντας μια αίσθηση ανάσπληση με τα «Cahiers du Cinéma» και το κίνημα της νουβέλ βραγκ στη Γαλλία. Ένα τέτοιο του, μάλιστα, αφιερωμένο στον Luis Buñuel, ήταν αυτό που ενέπνευσε τον Hermosillo να γίνει σκηνοθέτης. Το 1963, το Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο του Μεξικού ίδρυσε τμήμα κινηματογραφικών σπουδών, κι ο Hermosillo παρακολούθησε εκεί νυχτερινά μαθήματα, γιατί την ημέρα συνέχισε τη δουλειά του ως λογιστής. Πριν τελειώσει τις σπουδές του, αγόρασε μια κάμερα 16mm και γύρισε την πρώτη του μικρού μήκους ταινία, με τον χαρακτηριστικό τίτλο *Homesick* (1965), μια έννοια που τη συναντάμε συχνά στο μετέπειτα έργο του (και που θα μπορούσαμε να την αποδώσουμε ως η παθολογική νοσταλγία του σπιτιού, της πατρίδας). Όμως, οι πόρτες της μεξικανικής κινηματογραφικής βιομηχανίας, που δεν ήταν διατεθειμένη να πάρει ρίσκα, παρέμειναν κλειστές, και οι σκηνοθέτες της ομάδας του «Nueve Cine» δεν είχαν άλλη επιλογή από το να κινούνται στο περιθώριο της μεξικανικής κινηματογραφίας.

Ο Hermosillo χρηματοδότησε μόνος του τη μεσαιόμη μήκους ταινία *Οι δικοί μας* (1969), που εικονογραφεί πολλαπλά από τα μόνιμα κεντρικά θέματά του μεταξύ άλλων, και αυτό της μητέρας-προστάτισσας της οικογενειακής εστίας: μια τρομακτική φιγούρα που φτάνει μέχρι το φόνο για το καλό των «δικών της». Στις αρχές του '70, πάντως, το μεξικανικό studio system ανοίχτηκε προς τους νέους δημιουργούς, και ο Hermosillo μπόρεσε να κάνει τις πρώτες του ταινίες με τη βοήθεια της βιομηχανίας ή κρατικών επιχορηγήσεων: *Η αθηθινή κλίση της Μαγκνταλένα* (1971), κωμωδία ηθών με ηρωίδα μια νεαρή που επαναστατεί στην καταπιεστική μητέρα της, *Ο Άρχων του Οσάντο* (1972), διασκευή ενός μυθιστορήματος του Robert Louis Stevenson, *Τα γενέθλια του σκύλου* (1974), πρώτη ώριμη δουλειά του, όπου μέσα από το χρονικό της φιλίας ανάμεσα σ' έναν ηλικιωμένο κι έναν νεαρό δολοφόνο, υπονοείται, χωρίς να κατονομάζεται, το θέμα της ομοφυλοφιλίας.

Στις ταινίες που θα ακολουθήσουν, ο Hermosillo, άλλοτε μέσα από την κωμωδία και άλλοτε μέσα από το ψυχολογικό δράμα, θα κατακεραυνώσει την υποκρισία και τη μικρότητα των μεσαιών τάξεων (κυρίως του επαρχιακού Μεξικού), σκιαγραφώντας παράλληλα το αδιέξοδο των σχέσε-

ων των ζευγαριών, τις ψευδαισθήσεις και τις απάτες της οικογενειακής ζωής που συγκαλύπτονται πίσω απ' τις κοινωνικές συμβάσεις. Οι ήρωές του, πάντως, συχνά ορθώνονται μ' έναν εντελώς αντισυμβατικό τρόπο ενάντια σ' αυτούς (άτομα ή θεσμούς) που εμποδίζουν την ελεύθερη εκπλήρωση των πόθων (και παθών) τους. Γνωρίζει μεγάλη επιτυχία με τη ταινία *Ta κατά Βερενίκη Πάθη* (1976), που σκιαγραφεί με ευαισθησία την ψυχοσύνθεση μιας επαρχιωτοπούλας, αλλά η λογοκρισία απαγορεύει την ανεξάρτητη παραγωγή του *Ta φαινόμενα απατούν* (1978), οικογενειακό δράμα με φόντο μια κρυφή ιστορία τρανσεξουαλισμού, κάτι που θα ισχύσει και για πολλές άλλες ταινίες του, οι οποίες θα διακινηθούν κυρίως στην αγορά του βίντεο ή μέσω ιδιωτικών προβολών. Την ίδια χρονιά, συνεργάζεται με τον Gabriel García Márquez στη συγγραφή του σεναρίου της ταινίας *Η Μαρία της καρδιάς μου*, ερωτικό δράμα που καταλήγει στην τρέλλα της ηρωίδας, ενώ παίρνει για τελευταία φορά κρατική βοήθεια το 1983 για την ταινία *Καρδιά της νύχτας*, που αποτελεί μια ασυνήθιστη δειξάδουσα στον κινηματογράφο του φανταστικού, με επιρροές από τον Tod Browning, τον Alfred Hitchcock ή τον Luis Buñuel.

Μετά απ' αυτή την ταινία ο Hermosillo εγκαθίσταται στη Γουαδαλαχάρα, όπου γυρίζει την κωμωδία ηθών *Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της* (1985), την πρώτη ανοιχτά gay ταινία του μεξικανικού κινηματογράφου, η διεθνής επιτυχία της οποίας θα αναγάγει το δημιουργό της σε μια καλή φυσιογνωμία της εγχώριας κινηματογραφίας, έστω κι αν η συγκεκριμένη ταινία δε θα φτάσει ποτέ στις αίθουσες της χώρας του. Οι δυσκολίες που θα συναντήσει ο σκηνοθέτης το 1988, στη διάρκεια των γυρισμάτων της τηλεταινίας *Το καλοκαίρι της κυρίας Φορμης* (βασισμένη και πάλι σε αφήγηση του Márquez, αλλά με φόντο δράσης την Κούβα), τον οδηγούν στην απόφαση να εγκαταλείψει τις νόρμες της παραδοσιακής παραγωγής. Αναζητώντας την ουσία του κινηματογράφου στην απλότητα, εγκαινιάζει μια μινιμαλιστική περίοδο κατά την οποία πειραματίζεται με βιντεοκάμερα 8mm ή άλλες ελαφριές κάμερες, γυρνώντας ταινίες τεραστίων μονοπλάνων σε 1 ή 2 χώρους δράσης και με ελάχιστους πρωταγωνιστές, ενώ η αφήγηση του όχι μόνο δεν παύει να είναι πολυπλοκή, αλλά και, συχνά, κρύβει ανατρεπτικές εκπλήξεις. Το δοκίμιό του σε βίντεο

Στα γυρίσματα της ταινίας *Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της*

Στα γυρίσματα
της ταινίας
Το απαγορευμένο
μάθημα

Ο μαθητής του πορνογράφου (1989) και οι μεγάλοι μήκους ταινίες *Μυστικά στο μπάνιο* (1989) και *Το μάθημα* (1990, κάτι σαν ριμέικ του *Πορνογράφου*), αποτελούν ό,τι πιο συγκλονιστικό έχει δώσει τα τελευταία χρόνια ο μοντέρνος κινηματογράφος πάνω στο πλάνο-σεκάνς, χωρίς ούτε μία στιγμή να μπορεί να κατηγορηθεί ο μεξικανός δημιουργός για θεατρικότητα ή στατικότητα. Στο *Μάθημα*, προεκτείνοντας την εμπειρία του Hitchcock στη *θηλειά*, ο Hermosillo κάνει μια ταινία ενός και μοναδικού πλάνου, όπου ο φιλικός χρόνος συμπίπτει με τον πραγματικό, ενώ τα πάντα βλέπονται μέσα από μια βιντεοκάμερα που στη διάρκεια της ταινίας θα αλλιάξει αρκετές φορές θέση (κάνοντας ακόμα πιο περίπλοκη τη σκηνοθετική σύλληψη του έργου).

Αν *Το μάθημα* είναι μια κωμωδία, το *Το απαγορευμένο μάθημα* (1992) αποτελεί μια δραματική πρόταση του ίδιου θέματος, με μπρεχτικές αναφορές και, κυρίως, την εισαγωγή του θέματος της αιμομιξίας στη μυθοπλασία. Στις τελευταίες αυτές ταινίες του, ο Hermosillo βρήκε μια ιδανική πρωταγωνίστρια και συνεργάτιδα στο πρόσωπο της María Rojo, η οποία κλέβει την παράσταση στην ανατρεπτική κωμωδία ηθών *Έρχεσαι τη νύχτα, Εσμεράλδα* (1997), η διεθνής επιτυχία της οποίας έβγαλε το δημιουργό της από τον οικονομικό αποκλεισμό. Μάλιστα, κάποιοι που τον πρωτογνώρισαν μόλις με αυτή την ταινία, μίλησαν για «Μεξικανό Almodóvar» – χαρακτηρισμός που, χωρίς να είναι υποτιμητικός, μαρτυρά την άγνοια ενός εντελώς προσωπικού και ιδιόμορφου έργου, το οποίο συνεχίζει να μας εκπλήσσει με το άνοιγμά του σε νέους δραματολογικούς πειραματισμούς, όπως συμβαίνει με τους *Εξορκισμούς* (2002), την πιο πρόσφατη και ώριμη δουλειά του Hermosillo.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

- 1965** Homesick (μικρού μήκους)
- 1967** S.S. Glencairn (μικρού μήκους)
- 1969** Los nuestros / Οι δικοί μας (μεσαίου μήκους)
- 1971** La verdadera vocación de Magdalena / Η αληθινή κλίση της Μαγκνταλένα
- 1972** Señor de Osanto / Ο Άρχων του Οσάντο
- 1974** Cumpleaños del perro / Τα γενέθλια του σκύλου
- 1976** La Pasión según Berenice / Τα κατά Βερενίκην Πάθη
- 1977** Matinée / Πρωινό
Naufragio / Ναυάγιο
Idilio / Ειδύλλιο (μικρού μήκους)
- 1978** Las apariencias engañan / Τα φαινόμενα απατούν
Amor libre / Ελεύθερος έρωτας
- 1979** María de mi corazón / Η Μαρία της καρδιάς μου
- 1982** Confidencias / Εξομολογήσεις
- 1983** Corazón de la noche / Καρδιά της νύχτας
- 1985** Doña Herlinda y su hijo / Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της
- 1987** Clandestino destino / Παράνομη μοίρα
- 1988** El verano de la señora Forbes / Το καλοκαίρι της κυρίας Φορμης (τηλεταινία)
- 1989** Un momento de ira / Μια στιγμή οργής (μικρού μήκους)
El aprendizaje de pornógrafo / Ο μαθητής του πορνογράφου (μεσαίου μήκους)
Intimidaciones de un cuarto de baño / Μυστικά στο μπάνιο
- 1990** La tarea / Το μάθημα
- 1992** La tarea prohibida / Το απαγορευμένο μάθημα
- 1993** Encuentro inesperado / Απρόσμενη συνάντηση
- 1996** Danske piger viser alt / Οι Δανέζες τα δείχνουν όλα (σκετς σπονδυλωτής ταινίας)
¿Porque nosotros no? / Γιατί όχι εμείς;
- 1997** De noche vienes, Esmeralda / Έρχεσαι τη νύχτα, Εσμεράλδα
- 2000** Escrito en el cuerpo de la noche / Γραμμένο στο σώμα της νύχτας
La calle de las novias (τηλεοπτική σειρά)
- 2002** eXXorcismos / Εξορκισμοί

Τα φαινόμενα απατούν

Τόλμη και πρόκληση

του Francisco Sánchez

Ο Jaime Humberto Hermosillo θα θίξει περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο μεξικανό σκηνοθέτη το θέμα της ομοφυλοφιλίας, μέσα από αντικομοφορμιστικές ταινίες (*Τα γενέθλια του σκύλου*, *Τα φαινόμενα απατούν* κ.ά.), μέχρι να πραγματοποιήσει την απόλυτα ειλικρινή και χωρίς αναστολές ταινία γύρω από αυτό το θέμα: Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της. Πρόκειται για μια χαρούμενη κωμωδία που θυμίζει *Cuкоk*, όπου ο σκηνοθέτης τολμά να μιλήσει για την αγάπη μεταξύ ανθρώπων του ίδιου φύλου και να πει τα πράγματα με τ' όνομά τους.

Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της αρχίζει με το βάδισμα ενός ωραίου μυστακοφόρου άνδρα (Marco Antonio Trevino) που διασχίζει αγέρωχα την κεντρική πλατεία της Γουαδαλαχαρά. Ο άνδρας προχωρά σ' ένα δρόμο και φτάνει σ' ένα χαρακτηριστικό σπίτι γειτονιάς. Μπαίνει μέσα και χτυπάει μια εσωτερική πόρτα. Αυτή ανοίγει, κι εμφανίζεται ένας άλλος φλογοβρός ωραίος άνδρας (Gustavo Meza). Χωρίς να ειπωθεί καμία κουβέντα (και με δεκατρία χρόνια καθυστέρηση από την *Καταραμένη Κυριακή* του John Schlesinger), οι δύο άνδρες φιλιούνται με πάθος στο στόμα. Στη συνέχεια, με οδηγό την κωμωδία, η σχέση των δυο αυτών ανδρών θα προστατευτεί από μια κτητική και ανεκτική μητέρα (Guadalupe del Toro). Καθόλου συμπτωματικά, η ταινία τελειώνει με τους στίχους του Manuel Acuña:

Τι ωραία που θα 'ταν
Να ζούσαμε κάτω απ' την ίδια στέγη,
Ενωμένοι οι δύο για πάντα
Κι αγαπώντας ο ένας τον άλλον.
Εσύ πάντα ερωτευμένη,
Εγώ πάντα ικανοποιημένος,
Μια ψυχή, ένα στήθος,
Κι ανάμεσά μας...
Η μητέρα μου σαν ένας θεός!

Στην ταινία *Οι δικοί μας*, η μητέρα θεωρεί πως είναι λιγότερο σοβαρό να σκοτώσεις άνθρωπο από το να κάνεις έρωτα χωρίς την ευλογία καθολικού ιερέα. Ο Hermosillo το υποδεικνύει με ειρωνεία. Πρόκειται για την πρώτη του ταινία όπου ξεκινά την αντιπαράθεσή του στις προκαταλήψεις και τους

κανόνες γύρω από το σεξ. Στο *Τα φαινόμενα απατούν*, ταινία που γυρίστηκε οκτώ χρόνια αργότερα, η τελική σκηνή μάς δείχνει τον αρρενωπό πρωταγωνιστή να σοδομίζεται από μια γυναίκα με μεγάλη στήθη κι έναν –μάλλον σεβαστό– φαλλό (μια ανδρόγυνη Isela Vega, στο στίλ της ταινίας *Η γυναίκα-θαύμα*). Από τον καθούμενο «φυσιολογικό» έρωτα, ο Hermosillo περνά στις κα-

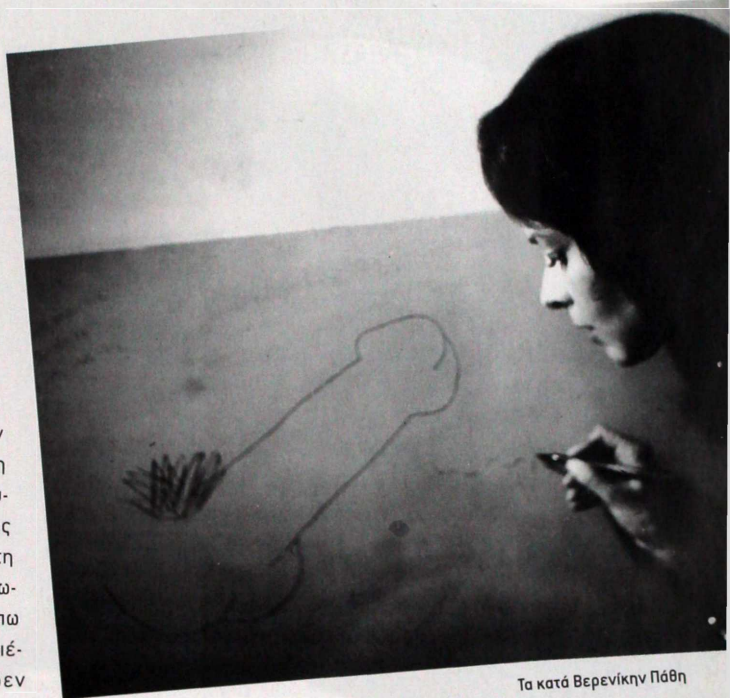

λιούμενες «παρά φύσιν» πρακτικές. Αν στον κόσμο του φυσιολογικού κανείς δεν φαίνεται να είναι φυσιολογικός (βλ. *Η καρδιά της νύχτας*), ο Hermosillo καταλήγει πως στον κόσμο του σεξ συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο: τα πάντα είναι φυσιολογικά. Το επιχείρημα δεν στερείται λογικής, αφού, αν η ανδρική και η γυναικεία ομοφυλοφιλία αποτελούν ένα γεγονός που αναδύεται αυθόρμητα απ' τη φύση, πώς είναι δυνατόν να θεωρηθούν παρά φύσιν; Για να το πω με μία μόνο φράση, «ό,τι γεννιέται από τη φυσική μητέρα, δεν μπορεί παρά να είναι φυσικό».

Το συγκλονιστικό αποκορύφωμα του θέματος της ομοφυλοφιλίας, υιοθετημένο με απόλυτη ακεραιότητα και χωρίς κανένα φόβο, γυρίστηκε σε ψηφιακό βίντεο από τις 28 Δεκεμβρίου 2001 μέχρι τις 3 Ιανουαρίου 2002. Το αποτέλεσμα τιτλοφορήθηκε Εξορκισμοί και σκηνοθετήθηκε από τον Hermosillo πάνω σ' ένα δικό του σενάριο.

Φαλλίσι σε στύση, αυνανισμοί, πρωκτική συνουσία: η ταινία τα δείχνει όλα, χωρίς να μας στερεί τίποτα. «Ένα τραγούδι ομοφυλοφιλικής αγάπης στη Δημοκρατία των macho», γράφει ο Carlos Bonfil. Αν και, βέβαια, περί αυτού πρόκειται, η ταινία αποτελεί κι ένα μυσταγωγικό θρησκευτικό μυστήριο. Κάθε εξορκισμός έχει στην ουσία του κάτι το θρησκευτικά τελετουργικό. Έτσι, το προφορικό σχόλιο του έργου, που είναι πάντα κυκλικό και υποδηλώνεται έμμεσα, αποκτά αποχρώσεις συνυφασμένες με τη λιτανεία και το ρομάντζο που συναντούμε στον García Lorca. Μ' άλλα λόγια, η λέξη μετατρέπεται σε μουσική, τη στιγμή που η κίνηση των ηρώων μετατρέπεται σε χορό. Μπορεί αυτό σε πολλούς θεατές να φαίνεται υπερβολικό, όμως ο Hermosillo προτείνει το στήσιμο ενός θεάματος μέσα απ' το οποίο θα ντύσει την ιστορία που θέλει να διηγηθεί. Το εν λόγω θέαμα, αν το αφήσεις να σε αγγίξει, μπορεί να καταλήξει σαγηνευτικό. Η υπόθεση έπεται.

«Για να ξεριζώσει την ομοφυλοφιλική προδιάθεση της νεότητάς του και να εξορκίσει τα φαντάσματα του παρελθόντος, ο Μάρκο Αντόνιο επιστρέφει στον τόπο της τραγωδίας που του άηλαξε τη ζωή»: μ' αυτά τα λόγια, ο δημιουργός εξηγεί πώς γεννήθηκε η ιστορία του. Χρησιμοποιεί τον πληθυντικό, αλλά, στην πραγματικότητα, στο αφήγημά του υπάρχει μόνο ένα φάντασμα: ο πόθος. Ο άντρας που επιστρέφει στον τόπο του εγκλήματος (δηλαδή στο μέρος όπου βγαί-

Τα κατά Βερενίκην Πάθη

Εξορκισμοί

να ζητεί βέβαια τον εξορκισμό, αλλιώς να δαιμονιστεί εκ νέου. Αν, όμως, κάτι χρειάζεται να εξορκιστεί, αυτό δεν είναι άλλο από το συναίσθημα της ενοχής που τον βασανίζει. Βέβαια, το να ανατρέχεις στο παρελθόν είναι πάντα επικίνδυνο, ιδιαίτερα στην περίπτωση του, όπου τα τραύματα παραμένουν ανοικτά.

Εκτός από τους τρεις κεντρικούς ήρωες, υπάρχει κι ένας τέταρτος χαρακτήρας: η Στάα Iturbide. Ευρισκόμενη στο κέντρο της παλιάς πόλης και μοιάζοντας με καθοσυντηρημένο πτώμα, μετατρέπεται στα χέρια του Hermosillo σ' ένα μεταθλαγμένο ζώο που επιβεβαιώνει πως «υπάρχουν άλλοι κόσμοι, αλλιώς [κι αυτοί] βρίσκονται σε τούτον δω». Οι κομπές και ακριβείς κινησεις της κάμερας που οροθετούν το χώρο, μ' έκαναν να θυμηθώ εκείνες του Alain Resnais στο *Πέρασι στο Μαρίενμπαντ*. Κι έχω την εντύπωση πως δεν τον θυμήθηκα μόνο γι' αυτό!

Κάποτε υπήρχε ένας έρωτας που δεν τοιλούσες να τον πεις με τ' όνομά του. Τώρα τοιμάς να δείξεις τα πάντα. Ο Hermosillo δεν τον βγάξει απλώς απ' την ντουλάπα· τον εκθέτει σε βιτρίνα: φαηλοί σε σύση, αυνανισμοί, ηρωτική συνουσία κ.ά. Αναπόφευκτα, μπροστά σε μια τέτοια παρέλαση ασυνήθιστων εικόνων, θα μπορούσαμε να πούμε πως ο δημιουργός των *Εξορκισμών* είναι προκλητικός. Στην πραγματικότητα, όμως, ο Hermosillo δεν ενδιαφέρεται να προκαλέσει. Αυτό στο οποίο αποσκοπεί, είναι η τόλμη, το θράσος, τοιμάς να το πω, να κατακτήσει κάθε φορά περισσότερο χώρο για την ελευθερία της έκφρασης στα οπτικοακουστικά μέσα.

Απόσπασμα από το βιβλίο *Luz en la oscuridad. Cronica del cine Mexicano: 1896-2002*.

Μετάφραση: Δημήτρης Κερκινός.

Ο HERMOSILLO ΣΥΝΟΜΙΛΕΙ ΜΕ ΤΗ ΜΟΗΜΙ G. MONZAIVE

Η ελευθερία της ψηφιακής τεχνολογίας

Τι κερδίζεις και τι χάνεις από τη χρήση των νέων τεχνολογιών;

Δεν πιστεύω πως καθλιτεχνικά χάνεις κάτι· αντίθετα, νομίζω πως κερδίζεις αισθητικά. Θεωρώ πως, σιγά σιγά, καθώς η τεχνολογία προχωρεί, θ' αποκτήσουμε με τις ψηφιακές ταινίες μεγάλη αισθητική ποιότητα. Πιστεύω πως κερδίζεις και κάτι άλλο, που δεν αναφέρεται συχνά: όταν κάνεις χρήση του ψηφιακού βίντεο, μπορεί πια να μη γράφεις, να μη χρειάζεσαι σενάρια. Είναι τόσο εύκολο να κάνεις έτσι κινηματογράφο, ώστε είσαι σε θέση να χρησιμοποιήσεις την κάμερα σαν στιλδ, όπως ακριβώς ένας ζωγράφος χρησιμοποιεί τα πινέλα του ή ένας συγγραφέας τον υπολογιστή του. Χάρη στο ψηφιακό βίντεο, μπορείς πια να γράψεις με την κινηματογραφική μηχανή. Για παράδειγμα, το σενάριο των *Εξορκισμών* ήταν 30 σελίδες, κι αυτές μου αρκούσαν... Αυτό που χρειαζόμουν, ήταν να έχω τους ηθοποιούς μου και τα βασικά στοιχεία.

Θα αλλάξει ο τρόπος να κάνουμε κινηματογράφο;

Πιστεύω πως θα αλλιάξουν τα πάντα, αν κρίνω από το πόσο διαφορετικό από τις άλλες μου ταινίες είναι οι *Εξορκισμοί*. Η δομή του έργου, οι μορφές αφήγησης, αποτελούν προϊόντα της ευκολίας με την οποία μπορείς να τα πραγματοποιήσεις. Πιστεύω πως το βίντεο επιτρέπει έναν κινηματογράφο πιο προσωπικό.

Και ως προς τα σενάρια...;

Παει καιρός που έλεγα πως τα σενάρια μπορούν να μετατραπούν σε όργανο της λογοκρισίας. Με το να διαβάσει το σενάριο ένας παραγωγός ή κάποιος που έχει χρήματα για να επενδύσει στον κινηματογράφο, μπορεί να πει πως αυτό ή το άλλο είναι ανατρεπτικό. Αν επιτρεπόταν σε κάποιον να εκφραστεί μέσα από την εικόνα και τον ήχο, ίσως να σκηνοθετούσε μια ιστορία πολύ ευκολότερα. Εγώ θεωρώ πως στον κινηματογράφο έχουμε μεγάλη καθυστέρηση ως προς την ελευθερία της έκφρασης σε σχέση με τις άλλες τέχνες. Για παράδειγμα, η ζωγραφική εδώ και κάμποσους αιώνες μάς έχει διδάξει πολλά πράγματα που ο κινηματογράφος μόλις άρχισε να τα δείχνει. Στα μυθιστορήματα διαβάζεις πράγματα ή διαλόγους που καλά καλά δεν τολμάμε ακόμα να τα χρησιμοποιήσουμε στον κινηματογράφο.

Πιστεύετε πως, έτσι, εκδημοκρατίζεται ο κινηματογράφος;

Σε κάποιο βαθμό, ναι. Μας επιτρέπει επίσης να εκφραζόμαστε πιο συχνά.

Ποιες είναι οι αισθητικές προτάσεις της ψηφιακής κάμερας;

Μπορεί κάποιος να έχει τη μηχανή στο χέρι και να κάνει κινήσεις ή να τραβά σε γωνίες όπου δε θα έφτανε με μια μεγάλη κάμερα. Οι κίνδυνοι με τη μηχανή στο χέρι είναι λιγότεροι, και δε θέλω να πω πως ο κινηματογράφος θα εξαφανιστεί. Αντίθετα, ζήτω ο κινηματογράφος!

Δε θα ξαναχρησιμοποιήσετε ξανά τα 35mm;

Και βέβαια! Αν θα υπάρχει κάποιος που θα με χρηματοδοτήσει, μετά χαράς, αλλά δεν πρόκειται να καθίσω με σταυρωμένα χέρια αν δεν έχω αρκετά χρήματα για να κάνω ταινίες.

Τι πραγματεύονται οι Εξορκισμοί;

Είναι η ιστορία ενός άνδρα που επιστρέφει στον τόπο της τραγωδίας που άλλαξε την ζωή του, για να απαλλαγεί από τις ομοφυλοφιλικές προδιαθέσεις της νεότητάς του και να αντιμετωπίσει τα φαντάσματα του παρελθόντος του. Μακάρι ν' αρέσουν στο κοινό οι προτάσεις της ταινίας, γιατί υπάρχουν φορές που ο κινηματογράφος μπορεί να μας αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τη ζωή, και μακάρι να γινόμεσταν καλύτεροι άνθρωποι με αυτά που βλέπουμε στις ταινίες.

εφημ. «Ναυ», 18.4.2002.
Μετάφραση: Δημήτρης Κερκινός.

Εξορκισμοί

Ρήσεις του Jaime Humberto Hermosillo

“Όλες μου οι ταινίες διαποτίζονται από την ανάγκη να απελευθερωθώ από κάποια δεσμά, όπως το να πρέπει να ζω μια διπλή ζωή ή να τηρώ τα προσήματα (...) Ως άτομο και ως σκηνοθέτης δεν φοβάμαι την αποτυχία, ούτε με απασχολεί αν με επικρίνουν ως ερασιτέχνη. Ζηλεύω όποιον επιτυγχάνει την προσωπική έκφραση. Πέρα απ’ αυτό, ο κινηματογράφος δεν με ενδιαφέρει. Αυτόν τον καιρό δεν βλέπω αμερικανικό κινηματογράφο. Ο κινηματογράφος των ειδικών εφέ μου φαίνεται ως ένας εφηβικός κινηματογράφος, όχι μόνο επειδή απευθύνεται σ’ ένα νεανικό κοινό, αλλά επειδή είναι πολύ φτωχός.”

“Όσο για τη σχέση σεξουαλικότητας και ομοφυλοφιλίας στις ταινίες μου, δεν είναι πως επιθυμώ να υιοθετήσω αποκλειστικά αυτή την οπτική, αλλά δεν μπορώ να την κρύψω. Όσοι με γνωρίζουν, έχουν δει πως η πλειυρά αυτή έχει παρουσιαστεί στον κινηματογράφο μου.”

“Το κοινό ελπίζει ότι θα το κάνω να γελάσει και να δει τα πράγματα μ’ έναν λαμπερό τρόπο, κάτι που αρκετές ταινίες μου έχουν καταφέρει, αν και κάποιο μέρος της κριτικής προτιμά τις πιο βρόμικες δουλιές μου.”

“Τα κίνητρα που με ωθούν να εργάζομαι, είναι να διασκεδάξει το κοινό, κάτι που προσπαθώ να κάνω σαφές στο θεατή. Στόχος μου είναι να κάνω ταινίες που δεν είναι βαρετές, χωρίς όμως ποτέ να εγκαταλείψω τον πειραματισμό.”

“Ας πούμε πως ποτέ δεν ήταν στις προθέσεις μου να είμαι σκόπιμα ανατρεπτικός: απλώς, έχω την ανάγκη να διηγηθώ μια ιστορία, κι αυτό κάνω. Η φιλομορφία μου είναι εναλλακτική: κάνω μια πυκνή ταινία και στη συνέχεια μια κωμωδία. Μου άρεσει πολύ να αλληλάζω κινηματογραφικό είδος. Το *Γραμμένο στο σώμα της νύχτας* είναι ένα μελόδραμα, κάτι που έκανα με τον ίδιο ενθουσιασμό και στο *Μυστικά στο μπάνιο*, που είναι περισσότερο σκληρό, απευθύνεται σ’ ένα πιο ειδικό κοινό. Δεν με καθοδηγεί η επιθυμία να είμαι ανατρεπτικός. Γεννιέται μέσα μου η ιδέα να αφηγηθώ μια ιστορία, συναντώ έναν παραγωγό που θα επιθυμούσε να τη χρηματοδοτήσει, και προκύπτει κάτι σαν το *Μάθημα*, με σκηνές που αναμφίβολα διεύρυναν τα περιθώρια της λογοκρισίας. Όμως δεν το επιδίωκω.”

Επιλογή-μετάφραση από τα ισπανικά: Δημήτρης Κερκινός.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΤΟΥ ARTURO VILLASEÑOR

Ο Jaime Humberto Hermsillo στο δικαστήριο

Φίλοι, συγγενείς, συνεργάτες και συκοφάντες του Hermsillo καταθέτουν ενώπιον δικαστή και εισαγγελέα σε μια φανταστική δίκη του σκηνοθέτη.

Για τα παιδικά χρόνια του Jaime Humberto Hermsillo

— Όταν πέθανε ο πατέρας μας, José Hermsillo Pérez, λέει ο Marcelino, αδελφός του κατηγορουμένου, ο Jaime ήταν ακόμα μικρός. Ήταν ακριβώς ενός έτους και δέκα μηνών. Η χήρα μάνα μας κατάφερε να μας αναθρέψει και να μας μεγαλώσει χάρη στο αρτοποιείο που κληρονομήσαμε από τον πατέρα μας. Ήμαστε τέσσερα αγόρια (ο José Manuel, ο Eduardo, ο Jaime Humberto κι εγώ) κι ένα κορίτσι, η Maria de Lourdes, που γεννήθηκε τρεις μήνες μετά το θάνατο του πατέρα μας. Μετέδωσα στον αδελφό μου, Jaime, την αγάπη μου για τον κινηματογράφο. Κάναμε κοπάνες από το σχολείο, τον έπαιρνα και ηγαίναμε να δούμε ταινίες. Πίναμε κολλητοί με τις ταμίες στο σινεμά Rex του Αγουασκαλιέντες. Μας άφηναν συχνά να μπαίνουμε τζάμπα. Κάποιες κυρίες διασκέδαζαν να βλέπουν τον αδελφό μου, που ήταν μικρούλης, νοστιμούλης, κατεργάρης και διψασμένος για ταινίες. Μερικές φορές του αγόραζαν το εισιτήριο και τον έπαιρναν μαζί τους, αφήνοντάς με έξω, στο πεζοδρόμιο. Όμως ο Jaime είχε από τότε αναπτυγμένο το συναίσθημα της αλληλεγγύης. Μόλις έμπαινε στην αίθουσα, άνοιγε μian απ' τις εξόδους κινδύνου, και τρύπωνα κι εγώ μέσα χωρίς να πληρώσω. Η μαμά άρχισε να ανησυχεί για το πάθος του γιου της με τις ταινίες. Μια μέρα, ο Jaime αρρώστησε. Είχε πυρετό, οι αμυγδαλές του είχαν φουσκώσει, ήταν γριπιασμένος, αλλά αυτό δεν έκαμψε την επιθυμία του να πάει σε μια ηρωινή προβολή. Φυσικά, η μητέρα μας δεν τον άφησε: τον διέταξε να μείνει στο κρεβάτι. Ο Jaime, όμως, ήταν τόσο αποφασισμένος να πάει σινεμά, ώστε η μάνα μας δεν είχε άλλη επιλογή και τον κλείδωσε στο δωμάτιό του. Χρειάστηκε, λοιπόν, για πρώτη φορά, να πάω σινεμά μόνος μου. Τι να έκανα; Προείχε η υγεία του Jaime. Όταν, όμως, πήγα στο Rex, εκείνος ήταν ήδη εκεί! Ω θεοί! Ο διαβολάκος είχε καταφέρει να ξεφύγει, περνώντας μέσα από το σιδερένιο κιγκλίδωμα του παραθύρου του. Κατάλαβα τότε πως ούτε σίδερα ούτε τοίχοι μπορούσαν να κάμψουν το πάθος του Jaime να βλέπει ή να κάνει ταινίες. Ομολογώ, πάντως, ενώπιον του δικαστού ότι είμαι ένοχος επειδή ενέπνευσα στον μικρότερο αδελφό μου την αγάπη του για τον κινηματογράφο.

— Πολύ συγκινητικά όλα αυτά, λέει ο εισαγγελέας, αλλά ελάχιστη σχέση έχουν με την υπόθεσή μας.

Η νοσταλγία κυρίευσε τον Jaime Humberto απ' τη στιγμή που ο αδελφός του άρχισε να αναπολεί τις πρώτες τους παιδικές κινηματογραφικές εμπειρίες, όταν τα δυο ευτυχισμένα αδελφάκια πήγαιναν σινεμά. Θυμήθηκε επίσης πώς του είχε μάθει ο αδελφός του να εκτιμά τις ταινίες. Γνώριζαν ήδη από κείνη την ηλικία τα ονόματα των σκηνοθετών που έμελλε να ασκήσουν μεγάλη επιρροή στον νεαρό Jaime: Vincente Minelli, Fritz Lang, George Cukor, Alfred Hitchcock και, ιδίως, John Ford.

Για την ταινία *Η κυρά Ερλίντα και ο γιος της*

– Με αυτή την ταινία θίγεται τους ομοφυλόφιλους της Γουαδαλαχάρα, *λέει ο εισαγγελέας*. Όταν γυρίζετε τα σενάρια σας, σκέφτεστε ποτέ ότι μπορεί να πληγώσετε κάποιες ευαίσθητες ψυχές;

Ο Jaime Humberto, απλώς χαμογελά.

– Κύριε Hermosillo, υπάρχουν πολλές κατηγορίες κατ' αυτής της ταινίας. Παρουσιάζετε μια μεσοαστή μητέρα σαν ραδιούργο μαστροπό, που υποθάλπει και καλύπτει τον εκφυλισμό του γιου της. Κοροϊδεύετε για πολλοστή φορά τις αγνές οικογενειακές παραδόσεις, όπως το να ζητάς το χέρι της νύφης σε γάμο, την τελετή του γάμου ή τα βαφτίσια. Η ταινία αποτελεί ουσιαστικά ένα εγχειρίδιο για τους ομοφυλόφιλους πώς να συνεχίζουν να παρεκτρέπονται χωρίς να τιμωρούνται ή να γίνονται αντικείμενο κοινωνικού περιγέλου. Και τι να πούμε που δείχνετε από την αρχή τής ταινίας δυο άνδρες να φιλιούνται και να μιλούν ανέμελα για τις βρομιές τους; Και το αποκορύφωμα είναι ότι απολαμβάνετε να τους δείχνετε στο κρεβάτι, να συνουσιάζονται, να επιδεικνύουν τα «ακατονόμαστά» τους, ακόμα και τα όργανα που χρησιμοποιούν για την πλήρη εκπλήρωση της ερωτικής πράξης, όπως, π.χ., ένα δονητή. Είναι φοβερό! Ευτυχώς, η ταινία απαγορεύτηκε στο Μεξικό. Προβλήθηκε, ωστόσο, από σιχαμερούς κοινωνικούς κύκλους και κυκλοφόρησε σε βιντεοκασέτες που εύκολα ξεφεύγουν της λογοκρισίας. Το χειρότερο από όλα, όμως, είναι ότι τα δύο αυτά... αγόρια τα δείχνετε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι συμπαθή. Μοιάζουν τόσο φυσιολογικά, σαν να είχαν τα προβλήματα του καθενός μας: υποφέρουν, χάνουν τον αγαπημένο τους, ερωτεύονται, απολαμβάνουν τη ζωή. Ακόμα και η Εκκλησία παραδέχεται την ύπαρξη αυτής της παθολογικής κατάστασης, απλά κάνει έκκληση στους ευσεβείς να απέχουν.

– Εσείς θα έπρεπε να απέχετε από οποιονδήποτε σχολιασμό, αγαπητέ κύριε εισαγγελέα, *επεμβαίνει η Billie Alba*.

– Αχά! Να και η πιστή φίλη των ομοφυλοφίλων! *λέει ο εισαγγελέας*. Είστε κι εσείς απ' τη Γουαδαλαχάρα;

– Όχι: εγώ είμαι από την Πόλη του Μεξικό. Γεια σου, φιλαράκι! *χαιρετά χαρούμενη το δικαστή. Εκείνος ανταπαντά μ' ένα πλατύ χαμόγελο, κι αμέσως ξαναγίνεται σοβαρός και αυστηρός. Η Billie πλησιάζει τον Jaime και τον φιλά στο μάγουλο, αφήνοντας το κόκκινο αποτύπωμα από το κραγιόν της. Συνεχίζει:*

— Jaimito, αγάπη μου, μου κόπηκε η ανάσα όταν έμαθα ότι σε είχαν εδώ. Πώς το λημονούν να σε δικάζουν; Οι θρασείες! Είσαι τόσο χαριτωμένος, τόσο άκακος... Μη στενοχωριέσαι! Θα σε βγάλουμε αμέσως από δω. Σ' αγαπώ τόσο πολύ, αδελφάκι μου! [στον εισαγγελέα]: Τώρα πείτε μου: τι πρέπει να πληρώσω και τι πρέπει να κάνω για να μπορέσει ο μικρός μου Jaime να βγει απ' αυτή τη φριχτή θέση; Πώς το λημάτε να τον έχετε εκεί, στο σκαμνί; Ο φτωχούλης μου... είναι τόσο μικροκαμωμένος... ο Jaimito μου...

— Ουδέν μέλος του δικαστηρίου δωροδοκείται, δεσποινίς, *διευκρινίζει ο εισαγγελέας*.

— Τότε πείτε μου τι μπορώ να κάνω για τον Jaimito, γιατί δεν μπορώ να κάθομαι και να τον βλέπω να υποφέρει. Δεν μπορώ!

— Εμένα ο Jaimito σου διόλου δε μου δείχνει να υποφέρει. Μοιάζει χαρούμενος όλη την ώρα, λες και είναι σε πικνίκ. Δε βλέπετε το χαμόγελό του;

— Το βλέπω. Δε σταματάει να χαμογελά. Γι' αυτό τον αγαπώ τόσο πολύ.

— Αν' ό,τι καταλαβαίνω, είστε η κλασική φήλη των ομοφυλοφίλων.

— Φυσικά! Γι' αυτό και ο Jaimito μου με κάλεσε να παίξω στην ταινία. Να διευκρινίσω ότι δεν είμαι ηθοποιός. Η ταινία έτυχε θερμής υποδοχής, ιδιαίτερα εκτός Μεξικού. Είχαμε μεγάλη επιτυχία. Όταν περπατούσα στη Νέα Υόρκη, το Λονδίνο και τη Ρώμη, με σταματούσε ο κόσμος για να με συγχαρεί. Με αναγνώριζαν! [Ξεσπά σ' ένα μεταδοτικό γέλιο].

— Όταν κάνατε την ταινία, δεν είχε ακόμα ξεκινήσει η επιδημία του AIDS- επομένως, κανείς σας δεν μπορούσε να καταλάβει ότι αποτελούσε μια ανοικτή πρόσκληση στον κόσμο να μοιληνθεί.

— Ακόμα κι αν το γνωρίζαμε, η ταινία δεν προάγει αδιάκριτα το σεξ. Η κυρά Ερλίντα είναι μια γλυκιά γυναίκα, όπως οι περισσότερες φίλενάδες μου που τυχαίνει να είναι μητέρες, ενδιαφέρεται για την ευτυχία του γιου της. Ποια είναι η ευχή όλων των μανάδων; Να δουν ευτυχισμένο το παιδί τους. Είναι μέσα στη φύση τους. Ο μεγάλος διευθυντής φωτογραφίας Nestor Almendros, που είναι τώρα μακαρίτης, έγραψε: «Με την κυρά Ερλίντα, ο Hermosillo δημιούργησε το αρχέτυπο όλων των μανάδων των ομοφυλοφίλων». Είναι πανταχού παρούσα, παντογνώστρια και... ξενώ την τρίτη της ιδιότητα, αηλά... τελιοσπάντων είναι σαν το θεό.

— Είναι μια φοβερή ραδιούργα γυναίκα.

— Ναι: σαν όλες τις μανάδες. Δεν έχει άλλη επιλογή από το να είναι γλυκιά. Ειδικά θηλαστικά θα την εγκατέλειπαν. Κάνει

ό,τι μπορεί για να κρατήσει κοντά της το γιο της. Δεν είναι έτσι οι περισσότερες μανάδες; Δεν καταλαβαίνω γιατί η ταινία ενόχλησε κάποιους εδώ στο Μεξικό- ή μάλλον, καταλαβαίνω. Γιατί να παριστάνω τη χαζή; Στην ταινία, ο Jaime δεν προσφεύγει σε κανένα τέχνασμα για να μην αποκαλύψει την αλήθεια. Οι μηχανορραφίες της κυρά Ερλίντα για να μη μείνει μόνη, είναι εντελώς ανθρωπινες. Τις διαπρατόουμε όλοι μας. Κάνουμε τα πάντα για να κρατήσουμε αυτούς που

Με τη μητέρα του
το 1972

αγαπάμε. Γι' αυτό κι εγώ δεν παντρεύτηκα. Είμαι σαν τον Jaime: ελεύτερο πουλί.

– Είναι φανερό ότι υπερασπίζεστε ανοιχτά την ταινία.

– Τη λατρεύω! Έχει φοβερή πλάκα. Είναι γεμάτη μεξικάνικα κλισέ: η εθνική κουζίνα, οι κυριακάτικες βόλτες στην Τσαπάλα, οι *μαριάτσι* [Σ.τ.Μ.: πλανόδιοι κανταδόροι], οι σερενάτες, οι γάμοι, τα δείπνα και οι φαινομενικά τέλειες οικογένειες. Πίσω απ' τα πολύχρωμα ρούχα παρακολουθούμε τα ερωτικά κίνητρα των ηρώων και τις μηχανορραφίες τους για να διατηρήσουν την εξουσία τους πάνω στους άλλους. Δεν υπάρχουν καλοί και κακοί. Καθένας προσαρμόζεται όπως μπορεί καλύτερα κι αποδέχεται τις καταστάσεις όπως τον βολεύει. Η ταινία είναι ανάλαφρη, προκαλεί δυνατά γέλια, είναι ένα γευστικό έδεσμα σερβιρισμένο με «αγάπη». Ο Hermosillo κριτικάρει με τακτ την κοινωμία.

Για την ταινία *Μυστικά στο μπάνιο*.

– Κύριε Hermosillo, αφού κάνατε το πορνογραφικό βίντεο Ο μαθητής του πορνογράφου, δε μέναι ευχαριστημένος και προχωρήσατε στα *Μυστικά στο μπάνιο*, την πιο βαρετή και πιο αηδιαστική ταινία σας. Βρήκα στο φάκελό μου μια πολύ ενδιαφέρουσα μήνυση που προσδιορίζει την ταινία σας. Ο μηνυτής ορκίζεται ότι άκουσε έναν επώνυμο ψυχαναλυτή να λέει στη διάρκεια μιας προβολής: «Η ταινία είναι ένας πρωκτικός βιασμός των θεατών». Έκτοτε, ο μηνυτής, που ήταν σ' αυτή την προβολή, πάσχει από αϋπνίες. Τι έχετε να πείτε, κύριε Hermosillo;

– Τίποτα.

– Γιατί γελάτε;

– Για την κατηγορία. Ποτέ δε σκέφτηκα ότι η ταινία μου θα ενοχλούσε μ' αυτόν τον τρόπο τους θεατές.

– Η ταινία ξεκινά μ' έναν πρωκτικό βιασμό. Σωστά;

– Ναι: ο άνδρας βιάζει τη σύντροφό του – είναι μέρος της αφήγησης.

– Γιατί όχι μια «νορμάλ» ερωτική επιθεση; Γιατί να συνδέεται με μια στάση που προτρέπει το κοινό σε εκφυλιστικές πράξεις;

– Ο φυσιολογικός τρόπος του σεξ...

– Ας πούμε: ο κοινά αποδεκτός.

– ...ο κοινά αποδεκτός τρόπος του σεξ ανάμεσα σε δυο εραστές δεν εμπεριέχει επιθετικότητα. Αν τους έδειχνα απλώς να κάνουν έρωτα, το κοινό θα πίστευε λανθασμένα ότι είχε να κάνει με μια πράξη αγάπης. Θα χανόταν το νόημα της σκηνής.

– Θέλατε να ευχαριστήσετε το κοινό, πράγμα που είναι κάτι άλλο.

– Κύριε εισαγγελέα, *επεμβαίνει η Martha Navarro*, η ταινία είναι σαν ένα μονόπρακτο, ένα δραματογραφικό είδος που ανάγεται στον Τσέχοφ, ανάλογο της τραγωδίας. Από αυτή την άποψη, η ταινία είναι τέλεια.

– Και πού, παρακαλώ, βρίσκετε αυτή την τελειότητα;

– Στο μικρόκοσμο που ο Jaime Humberto αποτύπωσε μέσα στον πιο προσωπικό οικογενειακό χώρο, το μπάνιο, αντανakλάται η καταθλιπτική δυναμική του μακρόκοσμου ολόκληρης της κοινωνίας: η ανεργία και οι ελιγμοί της εξουσίας να κρατήσει τους καταπιεσμένους στο περιθώριο. Όλα αυτά εκφράζονται μέσα από μικρο-πράξεις και αντικείμενα, όπως το χαρτί της τουαλέτας, οι δηκτικοί διάλογοι ανάμεσα στους ήρωες, το καρτσάκι με τα σύνεργα του μακιγιάζ, το κασετόφωνο που μεταδίδει μαθήματα πορτογαλικών. Οι λεπτομέρειες στις πράξεις και τα αντικείμενα αποκαλύπτουν ταξικές διαφορές, εκβιαστικούς μηχανισμούς, την εκμετάλλευση του ανθρώ-

που από τον άνθρωπο κι απ' τα μοντέλα που προτείνει ο θεατικός... ήθελα να πω: ο καταπιεστικός. Η ταινία αποτελεί μια τέλεια μεταφορά των τότε κοινωνικοπολιτικών βιωμάτων της χώρας, τα οποία, πολύ φοβόμαι, δεν παρήλθαν. Κύριε εισαγγελέα, είναι πολύ δύσκολο να κάνεις μια επιτυχημένη αλληγορία στον κινηματογράφο. Ο Jaime Humberto τα κατάφερε με τη σιγουριά ενός μεγάλου μετρ. Η ταινία γυρίστηκε σε μερικές μέρες, χωρίς κινήσεις της κάμερας, παρά μόνο με κάποιες χρονικές ελλείψεις που συμπυκνώνουν το χρόνο της δράσης. Αρκετοί σημαντικοί κριτικοί κινηματογράφου από διάφορα μέρη του κόσμου τη θεωρούν έργο τέχνης. Και γιατί να μη το πούμε; Υπάρχουν κι αυτοί που τη θεωρούν ως την καλύτερη δουλειά του Hermosillo, με τη μινιμαλιστική οπτική δομή της και τη βαθύτητα του θέματος της. Μόνο αναισθητοί άνθρωποι, σαν κι εσάς, κύριε εισαγγελέα, μένουν ασυγκίνητοι από την προβληματική του σκηνοθέτη. Επικεντρώνονται μόνο στο πιο σχηματοποιημένο μέρος της ταινίας:

την πρωταρχική επιθυμία να πάει κανείς στο μπάνιο και να ικανοποιήσει τις απλές οργανικές ανάγκες του.

— Όσο βαθιά κι αν έψαξα, δε βρήκα καμιά... μεταφορά, όπως λέετε. Θα ήθελα να μου εξηγήσετε πιο λεπτομερειακά πώς γίνεται ένα μπάνιο να συμβολίζει τη χώρα μας.

— Ο χαρακτήρας τον οποίο υποδύομαι, είναι ο μοναδικός που ασκεί εξουσία. Συμφωνείτε;

— Ναι.

— Μόνο όταν το επιτρέπω εγώ μπορούν οι άλλοι να χρησιμοποιούν το χαρτί της τουαλέτας. Μ' άλλα λόγια, συμπονά τους ανθρώπους και τους δίνω αυτό που χρειάζονται μετά το χέσιμο. Τι συμβαίνει μετά; Συνήθως είναι αιώνια ευγνώμονες απέναντί μου.

— Συμφωνώ.

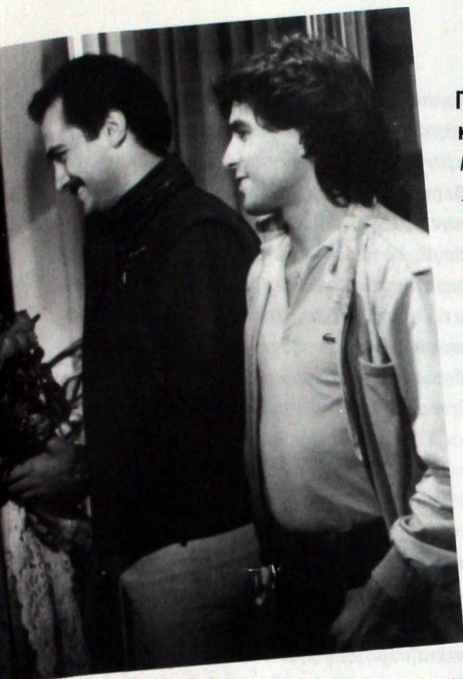
— Ε, δε σας θυμίζει αυτό την κυβέρνηση μας;

— Συνεχίζω να μην καταλαβαίνω την παρομοίωση. Τι συμβαίνει με το ζευγάρι των άχρηστων ανδρών, του συζύγου σας και του εραστή της κόρης σας;

— Είναι απειλημένοι, όπως χιλιάδες άνεργοι στη χώρα μας. Δεν έχουν καμιά επιλογή και χτυπούν το κεφάλι τους σε κλειστές πόρτες. Επιπλέον, εγώ, ως εκπρόσωπος της εξουσίας, γκρινιάζω ξανά και ξανά για την άχρηστη ύπαρξή τους, για το ότι μεταβλήθηκαν σε κοινωνικά κατακάθια. Επαναλαμβάνω συνέχεια ότι η χώρα υγιάίνει, ότι δεν υπάρχουν λόγοι να παραπονιούνται. Τους δίνω τα τυπικά επιχειρήματα των μαζικών μέσων επικοινωνίας. Τους λέω να μάθουν ξένες γλώσσες, να τελειοποιηθούν, να πάσουν να είναι κομφορμιστές. Σημειώστε ότι, μερικές φορές, δεν έχουν αρκετά λεφτά για να πληρώσουν ένα απλό εισιτήριο λεωφορείου. Ε, δε δείχνει αυτό το βαθύ χάσμα ανάμεσα στους πολιτικούς μας και την πραγματικότητα του λαού μας;

Η κυρά Ερλίνα και ο γιος της

Για τις ταινίες *Το μάθημα* και *Το απαγορευμένο μάθημα*.

Για περισσότερα από δέκα χρόνια, ανώνυμοι εχθροί του Jaime Humberto ενέτειναν τις προσπάθειές τους για να του ορθώσουν εμπόδια ώστε να μη μπορεί να συνεχίσει να δουλεύει. Ο Jaime Humberto συνειδητοποίησε ότι η δουλειά και η προσωπική ζωή του ενοχλούσε πολύ τους αιώνιους εχθρούς της τέχνης, που συχνά άλληλαζαν μεταμφίεση, αλλιά όχι και τις κακές προθέσεις τους. Προσπάθησε να αναλύσει και να δει πότε και τι είχε κάνει ώστε να θέλουν να τον εκδιώξουν απ' το χώρο αυτοί τους οποίους είχε ενοχλήσει. Συμπέρανε ότι το κρίσιμο έτος ήταν το 1977, όταν γύρισε την ταινία Τα φαινόμενα απατούν όπως ακριβώς ήθελε.

Στα επόμενα χρόνια, μόνο 4 από τις 20 ταινίες που έκανε, έγιναν με κρατική επιχορήγηση.

Παρήγαγε τις ταινίες του μέσα από κοινοπρατίβες, με την Clasa Films ή με δικά του χρήματα. Πιστοί

φίλοι τον βοήθησαν σε όλες τις ταινίες του, ακόμα και σποραδικά αν δεν τους το επέτρεπε η δουλειά τους. Ο Jaime Humberto ένιωθε ότι ήταν εντελώς στο περιθώριο. Η κούραση που είχαν προκαλέσει τα αναρίθμητα προβλήματα κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων της ταινίας Το καθοκάρι της κυρίας Φορμπς, έκαμψε τον ενθουσιασμό του για τον κινηματογράφο. Απομονώθηκε, βρίσκοντας καταφύγιο στη Γουαδαλαχάρα, όπου έμεινε για πολλούς μήνες. Όμως η δημιουργική έμπνευση άρχισε να «φαγουρίζει» τα χέρια, τα πόδια, τα μάτια του, αλλιά δεν υπήρχε παραγωγός που να ενδιαφέρεται για τις προτάσεις του. Αποδέχθηκε το γεγονός ότι ήταν ένας νάνος στη χώρα των γιγάντων. Έκτοτε, ελάχιστοι στη Γουαδαλαχάρα τον εμπιστεύτηκαν. Πέρασε καιρός από τότε που είχε να πατήσει το πόδι του στην Πόλη του Μεξικού, κι όταν κάποιοι ξεκόβει από τους κινηματογραφικούς χώρους, δεν φυσάει αέρας στα πανιά του. Παραδέχθηκε την αποτυχία του στο χώρο της βιομηχανίας της έβδομης τέχνης, αλλιά δεν κατέθεσε τα όπλα σε ό,τι αφορούσε στην ευχαρίστησή του να φτιάχνει ιστορίες. Αγόρασε μια βιντεοκάμερα, ιδανική για μικρή παραγωγή, και γύρισε την πρώτη ημίωρη ταινία του. Μια στιγμιά οργής, με πρωταγωνιστή το φίλο του, Arturo Villaseñor. Τη μένταρε σπύτι του και την έδειξε μόνο στους συνεργάτες του. Ωστόσο, ο ενθουσιασμός των πιστών φίλων του δεν τον ανέβασε ψηλά. Ένιωθε ακόμα ότι ήταν ο πιο μικρός απ' όλους, μια εικόνα του εαυτού του που δεν την είχε ξαναδεί. Ακόμα και το διαμέρισμα όπου έμενε, του φαινόταν τεράστιο. Η οπτική του ταίριαζε με εκείνη της γατούλας του, της Μπελίσσιμα: περίπου 15 εκατοστά πάνω από το πάτωμα. Με το να νιώθει τόσο μικρός, συνειδητοποίησε ότι, για να επιβιώσεις, δε χρειάζεσαι ακριβά γεύματα, φανταχτερά ρούχα και κοσμήματα, λεφτά με ουρά, ανόητα στολίδια ή καλλιτεχνικοί θρίαμβοι. Τον κυριέυσε ένα μινιμαλιστικό πνεύμα, που τον έκανε να σκεφτεί: «Γιατί να κινηματογραφούμε με δύσχαρτες και βαριές κάμερες, τεράστιους προϋπολογισμούς, πολυάριθμους τεχνικούς, πολλὰ ντεκόρ, ειδικά εφέ και περίπλοκες κινήσεις της κάμερας; Το μόνο που μετρά, είναι η ανθρώπινη κατάσταση. Οι κλασικοί δομούσαν τις μεγάλες τραγωδίες σε ένα χώρο, χωρίς σκηνικά

και σε ένα και μοναδικό τμήμα του χρόνου, χωρίς συγκοπές και ελλείψεις. Η σπουδαιότητα αυτών των έργων ανάγεται στη δημιουργική ευφυΐα της δράσης και στη θεματική τους ενότητα».

Τότε ο Jaime Humberto αποφάσισε να γυρίσει μια βιντεοταινία που να περιέχει ένα και μοναδικό πλάνο, χωρίς αλλαγές σκηνών ή μοντάζ. Τοποθέτησε την κάμερα τόσο χαμηλά, σαν να 'βλεπε τη δράση η γάτα του, η Μπελίσσιμα. Δε χρειαζόταν τεχνικούς, δε χρειαζόταν κανέναν – μόνο δύο ηθοποιούς, δύο παιδιά και, φυσικά, την Μπελίσσιμα. Χρησιμοποίησε το δικό του διαμέρισμα, τους δικούς του δίσκους, τη δική του οπτική και αφηγηματική σύλληψη. Θέλησε να δείξει ότι το να είναι ο κόσμος μικρός, δεν αποτελεί τιμωρία ή ντροπή. Αντίθετα, το να αποδέχεσαι ότι κάτι είναι μικρό, αποτελεί αρετή. Για αιώνες η ταπεινοφροσύνη γέννησε μεγάλες αξίες. Τιτλοφόρησε την ταινία Το μάθημα, και ποτέ του δε φαντάστηκε ότι αυτή η μικρή παραγωγή θα ήταν το έναυσμα που θα τον επανέφερε στις παλιές δόξες του.

– Κυρία María Rojo, ρώτησε ο εισαγγελέας, δε νιώσατε αμηχανία όταν εμφανιστήκατε γυμνή στην κάμερα;

– Νιώθω αμήχανη που δεν ένιωσα αμηχανία, απάντησε ειλικρινά η María.

– Ακόμα χειρότερα, το άτομο που βάζει την κάμερα είναι γυναίκα [εσείς συγκεκριμένα], κάτι που διαφοροποιεί την ταινία από την αρχική της εκδοχή σε βίντεο [Ο μαθητεύς του πορνογράφου]. Μπορείτε να μου εξηγήσετε ποιος είχε αυτή τη «θαυμάσια ιδέα»;

– Ο Jaime Humberto. Ο José Alonso κι εγώ ενθουσιαστήκαμε μαζί της.

– Το περίμενα. Δεν ξέρω τελικά ποιος είναι ο πιο διεστραμμένος: ο δημιουργός ή οι συμμετέχοντες στο έργο του.

– Θυμηθείτε ότι η κωμωδία οφείλει να σπάει τα στερεότυπα με υπερτονισμένα σκάνδαλα. Είναι η βάση της διασκέδασης του κοινού.

– Τώρα θα συζητήσουμε για το τι είναι η κωμωδία;

– Οι θεατές λάτρευαν το Μάθημα.

– Είπατε θεατές: όχι μνηστής. Δεν καταλαβαίνετε ότι αυτό που κάνατε, μπορεί να επιφέρει την πιο αυστηρή τιμωρία του νόμου;

– Αλήθεια;

– Ούτε να σας περάσει από το νου ότι θα είμαι επεικής, επειδή μου μοστράρετε το αθώο, παιδιαστικό πρόσωπό σας. Ω θεοί! Μοιάζετε με τον κατηγορούμενο ακόμα και σ' αυτό. Σας συμβουλεύω να σταματήσετε την κατάθεσή σας, γιατί, αντί να ελλαφρύνετε τη θέση του, τη χειροτερεύετε.

– Μπα... δεν το νομίζω. Ξέρω πώς να υπερασπιστώ τον εαυτό μου, και το κάνω πολύ καλά, κύριε εισαγγελέα. Έχω ειδικευτεί πια στα νομικά θέματα. Τι έχετε εναντίον της ταινίας;

– Είναι καθαρό πορνογράφημα... κι ακόμα χειρότερα, δεν έχει ούτε ένα cut.

– Θέλιτε να πείτε ότι θα προτιμούσατε να έχει γκρο-πλάνο, λεπτομέρειες και τα παρόμοια; Μη μου πείτε ότι είστε υπερμπάντης!

– Μια αθηθινή ηθοποιός σαν εσάς δε θα έπρεπε να συμφωνήσει σ' αυτό το παιχνίδάκι.

– Ποιο παιχνίδάκι;

– Τις βρομιές μπροστά στην κάμερα.

– Η ερμηνεία είναι παίξιμο, το να κάνεις ταινίες είναι παίξιμο, ο ερωτισμός είναι παίξιμο. Κάποιοι λένε ότι η κινηματογραφική κάμερα είναι το πιο ακριβό παιχνίδι που επινόησε ο άνθρωπος. Το να παίζεις είναι μια υγιής, ρωμαλέα πράξη, η οποία αναζωογονεί το πνεύμα και τη φαντασία, κι ενδυναμώνει το σώμα και την ψυχή.

– Αναφέρεστε σε υγιείς ταινίες για παιδιά· όχι για το είδος της δουλειάς που σας αρέσει να κάνετε. Σας υπενθυμίζω ότι συμφωνήσατε να παίξετε σε μια ακόμα χειρότερη εκδοχή του Μαθήματος, που τιτλοφορείται *Το απαγορευμένο μάθημα*.

– Όταν ήρθε στο γραφείο μου ο Jaime Humberto να μου πει την ιδέα του για το *Απαγορευμένο μάθημα*, αποφασίσαμε να πάρουμε όλα τα ρίσκα που περιέκλειε, επεμβαίνει ο Manuel Barbachano Ponce. Κι όταν ήλέω «εμείς», εννοώ τους τρεις μας: την αγαπητή μου Μαρία, τον προσωπική σκηνοθέτη μου κι εμένα. [*Απευθυνόμενος στον κατηγορούμενο*]: Συγγνώμη, αγαπητέ μου φίλε, αλλά δεν μπορούσα να κάθομαι αδιάφορος στην αίθουσα, ενώ εσύ είσαι εδώ και σου προσάπτουν μεσαιωνικές κατηγορίες. Πώς είσαι, Humberto;

– Θαυμάσια! Πολύ δημιουργικά! *απάντησε ο Jaime Humberto*.

– Όστε, λοιπόν, αυτή η αισχρή ταινία προήλθε και από τους τρεις σας, ε; *παρενέβη ο εισαγγελέας*.

– Ναι, επέμεινε ο Manuel Barbachano Ponce. Την κινηματογράφησαμε σαν ένα είδος αποκορύφωσης. Η σύνδεση της Μαρία με τον Hermosillo έπαιξε καθοριστικό ρόλο. Είναι η ηθοποιός που καταλαβαίνει καλύτερα τις προθέσεις του.

– Επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω, *είπε ο εισαγγελέας*, ότι η αιμομιξία είναι μια από τις πιο καταδικαστέες ανθρωπίνες πράξεις.

– Το ξέρω.

– Κι εσείς, δεσποινίς Μαρία;

– Κι εγώ επίσης. Αυτό εξηγεί τον ιδιαίτερο τόνο που έδωσε ο Jaime Humberto στην ταινία. Και οι δυο ταινίες [*Το μάθημα, Το απαγορευμένο μάθημα*] έχουν την ίδια δομή. Στην αρχή οι ήρωες παίζουν

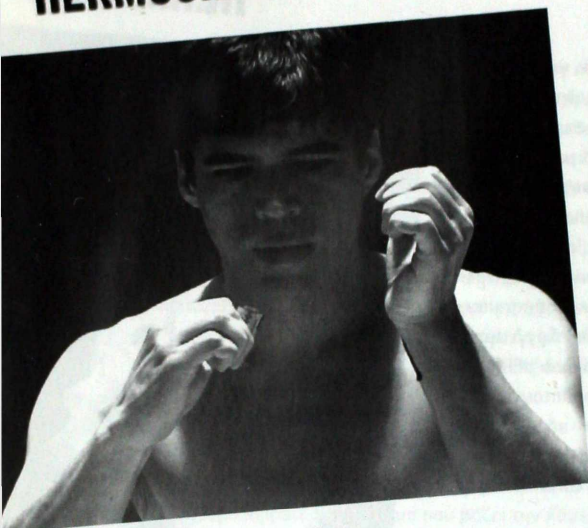
μπροστά από μια κρυμμένη κάμερα, κάνοντας το θεατή να πιστέψει ότι έχει να κάνει μ' ένα φαινομενικό παιχνίδι ανάμεσα σε κάποιον που θέλει να αποπλανήσει ερωτικά κάποιον άλλον, και στο θύμα του. Στο τέλος, όμως, αποκαλύπτεται η πραγματική ταυτότητα των χαρακτήρων. Στο *Απαγορευμένο μάθημα*, ο τόνος αλληάζει εντελώς από τη στιγμή που το κοινό καταλαβαίνει ότι οι δύο χαρακτήρες είναι μάνα και γιος. Σε πολλές ταινίες του Jaime Humberto είναι κανόνας η ιστορία να ξεκινά ανάσφρακα και στη συνέχεια να γίνεται πιο πυκνή. Όμως σε καμιά άλλη ταινία δεν έγινε αυτό τόσο ολοκληρωμένα όσο εδώ, στο *Απαγορευμένο μάθημα*. Είμαι πολύ ευχαριστημένη που συμμετείχα.

– Βρίσκω παράξενο το ότι εσείς, κύριε Manuel Barbachano, που έχετε τη φήμη ότι παραγάγετε εξαιρετικές μεξικανικές ταινίες, κι εσείς, Μαρία Rojo, που παίξατε σε μεγάλες ταινίες οι οποίες έκαναν υπερήφανη τη χώρα μας, δώσατε το δικαίωμα στον κατηγορούμενο να σας πείσει να γυρίσετε αυτή την αισχρή ιστορία. Δε σας κατηγορώ. Ο Jaime Humberto Hermosillo έβρισκε πάντα τρόπους να παράγει κινηματογραφικές φρικαλεότητες. Κατά τη γνώμη μου, κύριε δικαστή, αυτοί οι δύο πρέπει να απαηλαγούν. Μόνο για τον κ. Hermosillo πρέπει να βγει ετυμηγορία.

– Διαφωνώ απόλυτα με τον κύριο εισαγγελέα, *παρενέβη ο Barbachano*, όταν δηλώνει ότι η ταινία μας δεν εκπληρώνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ύπαρξη μιας ιστορίας σύμφωνα

Τα φαινόμενα απατού

eXXXorcismos

με τις ηθικές νόρμες, όπως σφειλίζει κάθε έργο τέχνης. Το απαγορευμένο μάθημα πληροί απόλυτα αυτές τις προϋποθέσεις. Ο Σοφοκλής, βασισμένος σ' ένα μύθο, βάζει τον Οιδίποδα να αυτοτιμωρείται βγάζοντας τα μάτια του και να καταδικάζεται σε εξορία. Η Ιοκάστη, η μητέρα του, αυτοκτονεί. Όλοι πληρώνουν την ποινή τους, επειδή παραβίασαν τους θεϊκούς νόμους. Στην εκδοχή τού Hermosillo συμβαίνει σχεδόν το ίδιο: ο γιος νιώθει υποχρεωμένος να εξοριστεί, φεύγοντας από το σπίτι, και η μητέρα κλείνει τις πόρτες της στον εξωτερικό κόσμο, για να βυθιστεί στο βασίλειο της μνήμης. Δεν ξεχνάμε ότι οι θεοί τιμωρούσαν τους θνητούς με θανάτους, εξορίες ή τρέλλα.

Οι ήρωες του Hermosillo υποφέρουν από τις επιπτώσεις των πράξεών τους, όπως απαιτούν οι κλασικοί δραματουργοί. Οι κλασικοί είναι οι δάσκαλοι που μας μαθαίνουν να κατανοούμε τους ηθικούς κανόνες της τέχνης. Ο Jaime Humberto δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι έγραψε μια μεγάλη τραγωδία. Πρέπει να παραδεχθούμε ότι *Το απαγορευμένο μάθημα* δεν είναι τραγωδία· δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Είναι, όμως, ένα εξαιρετικό και βαθύ μελοδράμα. Ο Jaime Humberto είχε το θάρρος να βγάλει μέσα από τα εσώψυχα του την αληθινή αγάπη που αφορά όλους τους άνδρες. Δεν απέφυγε το πρόβλημα και το αντιμετώπισε σε όλες του τις επιπτώσεις. Εντιμότες κύριε δικαστά, δεν τοιμήουν όλοι οι καλλιτέχνες να ανασκαλέψουν τα μυστήρια των μηχανισμών του υποσυνείδητου. Αν φυλακίσετε τον Jaime Humberto γι' αυτή την ταινία, θα τον ακολουθήσω. Δε θα τον αφήσω μόνο του.

— Θα τον ακολουθήσω κι εγώ, κύριε δικαστά, *είπε η María Rojo*.

— Θα πρέπει να μας συλλήβετε και τους τρεις, *επέμεινε ο Manuel Barbachano*. Αυτά έχω να πω. Ευχαριστώ που μου δώσατε την ευκαιρία να εκφράσω τις απόψεις μου, εσχοκάτε. (*Προς τον κατηγορούμενο*): Αντίο, αγαπητέ μου φίλε. Θα συνεχίσω να σε χειροκροτώ όπου κι αν βρίσκομαι!

Ο Manuel Barbachano έβγαλε ένα πούρο, το άναψε ήρεμα και εξαφανίστηκε στο βάθος της αίθουσας: πρώτα αυτός, ύστερα το πούρο και το χαμόγελό του, και τελευταίος ο κανός, όχι όμως και το άρωμα.

— Πάμε παρακάτω. Αν στην ταινία *Τα κατά Βερενίκην Πάθη* ο κατηγορούμενος -μεταφορικά— καίει ζωντανή την άρρωστη μητέρα του, τότε... [*Ο εισαγγελέας κάνει παύση και απευθύνεται στο δικαστή*]: Ζητώ συγγνώμη εκ των προτέρων, εντιμότες, αλλά θα χρησιμοποιήσω μια άσχημη λέξη, γιατί το απαιτεί η υπόθεση. [*Υστερα συνεχίζει, απευθυνόμενος στον κατηγορούμενο*]:...τότε στο *Απαγορευμένο μάθημα* —μεταφορικά— γαμάτε τη μητέρα σας.

— Πράγματι, *επεμβαίνει ο Leopoldo Chagoya* [*φίλος του κατηγορούμενου και καταξιωμένος ψυχίατρος*]. Ο Jaime είχε το θάρρος να εκπληρώσει μ' αυτόν τον τρόπο κάτι για το οποίο πολλοί από μας ονειρεύτηκαν ή εξέφρασαν την επιθυμία: να κάνουν έρωτα με τη μάνα τους. Δυστυχώς,

αυτό συμβαίνει όταν εκείνες κι εμείς, οι γιοι, δεν έχουμε τη σωστή ηλικία. Αφήστε με να εξηγήσω. Όταν ο Jaime κινηματογράφησε το *Απαγορευμένο μάθημα*, ήταν πάνω από 50. Η μητέρα του, η κυρία María Guadalupe Delgado, ήταν πάνω από 70. Ο δημιουργός διαπραττει την αιμομιξία μέσω μιας ταινίας, βάζοντας ως αντικαταστάτες τη María Rojo και τον Esteban Soberanes [έναν εικοσάχρονο νεαρό]. Οι καλλιτέχνες μπορούν να εξοικονομήσουν πολλών ετών ψυχανάληψης χρόνο και χρήμα, εκφραζόμενοι μέσα από τα έργα τους. Αυτή η ταινία πρέπει να ήταν μια καθαρτήρια και απολυτρωτική πράξη για τον Jaime Humberto.

Για την ταινία *Έρχεσαι τη νύχτα, Εσμεράλδα*.

– Φοβάμαι, δεσποινίς María Rojo, ότι αυτή η δίκη δε θα τελειώσει όπως η ταινία σας. Ούτε εσείς, ούτε ο κατηγορούμενος θα κερδίσει τη συμπάθεια των ενόρκων με αυτή την πόζα της ψευτο-αθωότητας. Ποιος, αλήθεια, θα συγκατανεύσει στο ότι το ελεύθερο σεξ μπορεί να υμνείται ως αρετή;

– Ποιο ελεύθερο σεξ; *ρωτά με περιέργεια η María.*

– Αυτό που κάνετε με όλους τους συζύγους σας, *απαντά οργισμένα ο εισαγγελέας.*

– Συγχωρέστε με, κύριε εισαγγελέα, αλλά η Εσμεράλδα δεν κάνει ελεύθερο σεξ, *διευκρινίζει η María.*

– Δεν κάνει;

– Φυσικά όχι! Μια ανήθικη γυναίκα ηγαίνει με τον καθένα. Η Εσμεράλδα δεν είναι τέτοια περίπτωση. Τα κάνει όλα από αγάπη.

– Όστε τώρα αποκαλείτε «αγάπη» το ελεύθερο σεξ. Πόσο μακριά θα πάτε εσείς και ο κατηγορούμενος; Παρακαλώ, εξηγηθείτε, γιατί ειλικρινά αρχίζω να μη καταλαβαίνω πια τίποτα.

– Θα εξηγηθώ. Και μη θυμώνετε, επειδή ασχημαίνετε όταν το κάνετε. Μοιάζετε πιο όμορφος όταν χαμογελάτε. *[Ο εισαγγελέας σκάει ένα βεβιασμένο χαμόγελο.]* Φαίνεται καλύτερα τώρα. Δεν είναι δα και τόσο δύσκολο...

– Περιμένω την εξήγησή σας...

– Για να δούμε... Από που ν' αρχίσω; Το βρήκα! Κοιτάξτε... Η Εσμεράλδα, σύμφωνα με τον Hermosillo, δεν είναι αληθινή. Γι' αυτό και μπορεί να περνά μέσα από τα σίδερα της φυλακής. Το κίνητρο στο φόρεμά της αλλιάζει, όπως τα δέντρα στο πέρασμα των τεσσάρων εποχών. Τίποτα και κανείς δεν την αναστατώνει. Το να της αντιτίθεσαι αποτελεί τρέλα, γιατί καταφέρνει πάντα να κερδίζει τις καρδιές όλων. Κανείς δεν είναι σαν αυτήν. Μια παροιμία λέει: «Δεν μπορείς να ευχαριστήσεις όλο το λαό συνέχεια». Κύριε εισαγγελέα, αν δεν καταλάβατε ότι η ιστορία του Jaime Humberto ανταποκρίνεται περισσότερο σ' ένα παραμύθι παρά στην πραγματικότητα, τότε είδατε άλλη ταινία κι όχι αυτήν που κάναμε.

– Να 'μαστε πάλη! Φτάνουμε πάντα στο σημείο ότι είδαμε μια διαφορετική ταινία. Και δεν απαντήσατε στην ερώτησή μου για το ελεύθερο σεξ, *επιμένει ο εισαγγελέας.*

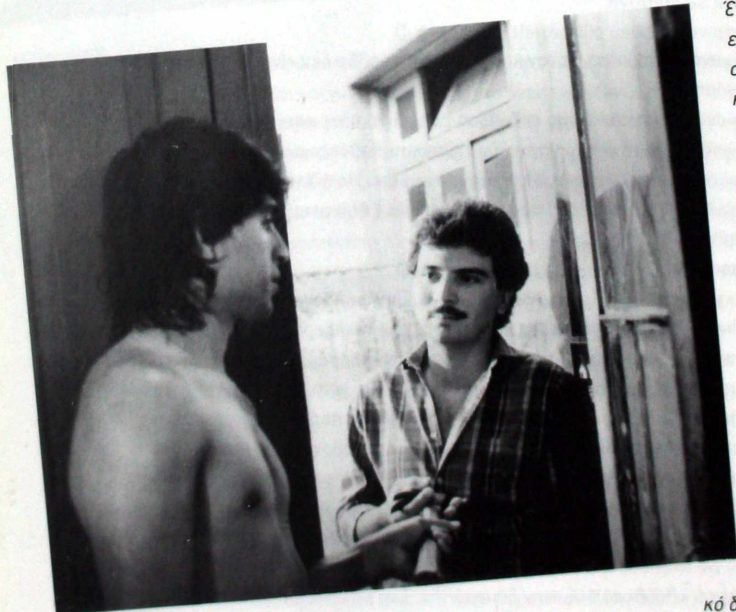
– Ελεύθερο σεξ... Δεν υπάρχει ελεύθερο σεξ στην *Εσμεράλδα*. Ένα εξ ορισμού εξιδανικευμένο πλῆσμα δεν είναι ανθρώπινο· ούτε εμπλέκεται σε εγκόσμιες καταστάσεις. Είναι αδύνατον! Η Εσμεράλδα είναι αγάπη... καθαρή αγάπη. Αγαπά καθέναν τον ίδιο και είναι πάντα πρόθυμη να δοθεί σε όποιον την έχει ανάγκη. Είναι ένα σύμβολο – τελεία και παύλα. Αυτή είναι, λοιπόν, η αιτία για όλη αυτή τη φασαρία. Κάποιοι επιτίθενται και κάποιοι υπερασπίζονται αυτό το μέγα μυστήριο που αποκαλείται έρωτας, το οποίο, παρεμπιπτόντως, είναι τελείως ανατρεπτικό.

Οι ταινίες του αφιερώματος

Η ΚΥΡΑ ΕΡΛΙΝΤΑ ΚΑΙ Ο ΓΙΟΣ ΤΗΣ (1985)

Doña Herlinda y su hijo

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo. **Σενάριο:** Jaime Humberto Hermosillo, βασισμένο σε διήγημα του Jorge López Paez. **Φωτογραφία:** Miguel Ehrenberg. **Μοντάζ:** Luis Kelly. **Ήχος:** Fernando Camara. **Ηθοποιοί:** Guadalupe del Toro, Arturo Meza, Marco Antonio Trevino, Leticia Lupercio, Angélica Guerrero, Guillermina Alva Chávez, Billie Alba. **Παραγωγός:** Manuel Barbachano Ponce. **Παραγωγή:** Clasa Films Mundiales, S.A., México. 16mm Έγχρωμο. **Διάρκεια:** 90'.

Ένας τρυφερός, αθλά και ειρωνικός, φόρος τιμής στη μεξικάνα μητέρα. Η κυρά Ερλίντα φταρεύει το γιο της, Ροδόλφο, έναν τριαντάρη νευροχειρουργό που ζει μαζί της και που τον περιποιείται και κακομαθαίνει σαν να ήταν μικρό παιδί. Για να τον κρατήσει κοντά της κάνει τα στραβά μάτια στο γεγονός ότι ο Ροδόλφο έχει κάτι παραπάνω από φιλικές σχέσεις με τον Ραμόν, νερό σπουδαστή της μουσικής. Προτρέπει μάλιστα στον Ραμόν να αφήσει το φοιτητικό διαμέρισμά του και να μεί-

νει μαζί τους. Ταυτόχρονα, προσπαθεί να παντρεύσει τον Ροδόλφο με την Όλγα, μια κοπέλα που τους συνοδεύει στα κυριακάτικα πικνίκ τους. Η απρόσμενη επίσκεψη των γονέων του Ραμόν θα διαταράξει για λίγο την ισορροπία, αλλά τελικά θα φύγουν ικανοποιημένοι που ο γιος τους έχει μια τόσο συμπαθητική «σπιτονοικοκυρά» σαν την κυρά Ερλίντα. Η τελευταία θα δει όλα τα όνειρά της να εκπληρώνονται: το γιο της γαμηρό στην εκκλησία, αλλά και τρισευτυχισμένο που συνεχίζει να μένει στο σπίτι της μητέρας του παρόλα με το «νονό» του παιδιού τους, τον Ραμόν!

Ένα τέρας των οικογενειακών αξιών του Hal Hinson

Η ταινία στηρίζεται σε μια βασική ιδέα: οι εραστές πάνε κι έρχονται, αλλά μια καλή μάνα είναι δύσκολο να βρεθεί. Με τα φιγουρατζήδικα, όλο φοιριτούρες, φορέματά της, η κυρά Ερλίντα μπορεί να μοιάζει με μια κοινή νοικοκυρά, αλλά, στην πραγματικότητα, είναι ένα τέρας των οικογενειακών και σπιτικών αξιών. Φαινομενικά, αυτό που θέλει περισσότερο για τον Ροδόλφο, είναι αυτό που θέλουν όλες οι μανάδες για τα παιδιά τους: παντρεία και παιδιά – μια άνετη ζωή. Όμως τα κίνητρά της δεν είναι και τόσο αγνά. Αυτό που στην πραγματικότητα θέλει, είναι να κρατήσει το μωρό της ή, έστω, ένα κομματάκι του αποκλειστικά για πάρτη της.

Ανάλογα με το πώς την βλέπεις, η κυρά Ερλίντα είναι ή μια υπέρμαχος του θεσμού της οικογένειας ή ένας κόπανος. Δε θα βεβαιωθούμε ποτέ για το τι ακριβώς είναι. Όμως το μυστήριο για το αν η κυρά Ερλίντα γνωρίζει τι ακριβώς γίνεται πίσω από την ηλιθία της, δίνει και τον κωμικό τόνο στην ταινία. Τίποτα στο πρόσωπό της δε μας αφήνει να καταλάβουμε – είναι ανεξίτηλη σαν τη Μόνα Λίζα. Όταν ο Ραμόν έρχεται ένα απόγευμα για δείπνο, τον προσκαλεί να μείνει μαζί τους. Εκείνος δέχεται, κι όταν αργότερα κάνει έρωτα με τον Ροδόλφο στο δωμάτιό του, εκείνη, στο διπλανό δωμάτιο, ακούει Bach, ξεφυλλίζοντας έναν κατάλογο με νυφικά. Η τέχνη της είναι να μη γνωρίζει (ή να μην κάνει ότι γνωρίζει) τις σεξουαλικές προτιμήσεις του Ροδόλφο. Έτσι μπορεί να τον ελέγχει εκ των ένδον και να τον έχει υποχείριο. Όταν καυχιέται ότι τον έμαθε να χρησιμοποιεί το δεξί χέρι ενώ εκείνος είχε γεννηθεί αριστερόχειρας («Τον έκανα αληθινό αμφιδέξιο»), είναι σαν να αποκαλύπτει ότι όλα στη ζωή του αποτελούν μέρος των μεγάλων σχεδίων της. Και πράγματι, ο Ροδόλφο θα παντρευτεί, θα κάνει παιδί, και η Μαμά θα έχει για όλους ένα δωμάτιο στο σπίτι της... ακόμα και για τον Ραμόν!

«The Washington Post», 13.5.1987

ΜΥΣΤΙΚΑ ΣΤΟ ΜΠΑΝΙΟ (1989)

Intimidades en un cuarto de baño

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo. **Σενάριο:** Jaime Humberto Hermosillo. **Φωτογραφία:** Guillermo Navarro. **Ήχος:** Salvador de la Fuente. **Καλλιτεχνική Διεύθυνση:** Leticia Venzor. **Ηθοποιοί:** Gabriela Roel, Alvaro Guerrero, Martha Navarro, María Rojo, Emilio Echeverría. **Παραγωγή:** Jaime Humberto Hermosillo & Sociedad Cooperativa de Producción Cinematografica "José Revueltas". **Παγκόσμια Εκμετάλλευση:** Clasa Films Mundiales, S.A., México. 35mm Έγχρωμο. **Διάρκεια:** 78'.

Μια κάμερα τοποθετημένη πίσω από τον καθρέφτη ενός μπάνιου καταγράφει τη ζωή των ενοίκων ενός μικροαστικού σπιτιού, όπως αντανακλάται στον πιο «προσωπικό» τους χώρο. Είναι ξημερώματα, η Γκαμπριέλα ετοιμάζεται για τη δουλειά της, όταν μπαίνει στο μπάνιο ο εραστής της, Ρομπέρτο. Ημι-μεθυσμένος και τσαντισμένος γιατί είναι άνεργος, ξεσπά πάνω της και της κάνει έρωτα παρά τη θέλησή της. Αργότερα, η μητέρα της Γκαμπριέλα και αληθινή κυρία του σπιτιού την προτρέπει να τον χωρίσει. Κυνικά ομολογεί στην κόρη της ότι είχε πολλούς εραστές, αλλά δεν χώρισε από τον άνδρα της γιατί είχε ανατραφεί ως καλή καθολική. Ο άνδρας της, προφανώς άνεργος κι αυτός, περιφέρεται μ' ένα τσιγάρο στο στόμα ή ρίχνει κλεφτές ματιές σε πορνοπεριοδικά που κρύβει στο μπάνιο. Ο Ρομπέρτο ζητά την Γκαμπριέλα στο τηλέφωνο στη δουλειά της, κι όταν εκείνη αρνείται να του μιλήσει, κόβει τα σύρματα μιας ηλεκτρικής συσκευής και αποπειράται να αυτοκτονήσει.

Ένας καθρέφτης στον κόσμο του Μπάμπη Ακτσόγλου

Αν κατά τον André Bazin «ο κινηματογράφος είναι ένα ανοικτό παράθυρο στον κόσμο», η ταινία του Hermosillo έρχεται να μας υπενθυμίσει ότι εκτός από παράθυρο-κάδρο, ο κινηματογράφος είναι (ή τουλάχιστον *οφείλει* να είναι) καθρέφτης της πραγματικότητας. Την αλήθεια αυτή πιστοποιεί η απλή, αλλά τόσο λειτουργική, σκηνική σύλληψη του όλου εγχειρήματος: μια κάμερα τοποθετείται πίσω από τον καθρέφτη του μπάνιου ενός μικροαστικού σπιτιού και, ακίνητη, καταγράφει όσα διαδραματίζονται μέσα σ' αυτόν τον ιδιαίτερο χώρο. Μ' αυτόν τον τρόπο, το κάδρο λειτουργεί σαν καθρέφτης πάνω στον οποίο αντανακλάται μια οικεία πραγματικότητα, η οποία, ωστόσο, μετασχηματίζεται σε φιλική δραματουργία, και, ταυτόχρονα σαν παράθυρο-άνοιγμα που επιτρέπει στο «ξεδιάντροπο» βλέμμα του θεατή να ει-

σχωρήσει στις προσωπικές στιγμές των χαρακτήρων (κάνουν έρωτα, συνανίζονται, σφοδεύουν, καννίζουν, αυτοκτονούν!)

Τα *Μυστικά στο μπάνιο* γυρίστηκαν την ίδια χρονιά με τη βιντεοταινία μεσαίου μήκους *Ο μαθητής του πορνογράφου* και αποτελούν τις πρώτες ολοκληρωμένες απόπειρες του Hermosillo για έναν μιμησιατικό κινηματογράφο, βασισμένο αποκλειστικά σε πλάνω σεκάνς, λιτό σε μέσα και

δραματουργία, με ελάχιστους ηθοποιούς και ένα μοναδικό χώρο δράσης. Πέντε όλο κι όλο χαρακτήρες: ο άνεργος Ρομπέρτο, η ερωμένη του, Γκαμπριέλα, υπάλληλος σε Τράπεζα, η μητέρα της, άρχων του σπιτιού, ο αργόσχολος και μάλλον άνεργος σύζυγός της, η καθαρίστρια Εσπεράνσα. Λίγοι, αλλά ουσιαστικοί, οι διάλογοι, με τις ηχητικές πληροφορίες που έρχονται εκτός οπτικού πεδίου να παίζουν καθοριστικό ρόλο (ένα κασετόφωνο που παίζει μαθήματα πορτογαλικών, ένα μωρό που κλαίει σε γειτονικό διαμέρισμα κ.λπ.). Όχι φυσικά παραπάνω από δύο χαρακτήρες στο ίδιο πλάνο-σεκάνς ωστόσο, παρά τη στατικότητα του κάδρου, καμιά σκηνή δεν είναι όμοια με τις άλλες. Κι εδώ βρίσκεται το ταλέντο του Hermosillo και η μεγάλη διαφορά της ταινίας με το φιλημαρισμένο θέατρο: ότι δημιουργεί μια καθαρά φιλημική ατμόσφαιρα, μη δυνάμενη να αναπαρχθεί στη θεατρική σκηνή, μέσα από τις σιωπές, τις πληροφορίες του εκτός πεδίου, την ειρωνεία κάποιων καταστάσεων, το σασπένς στη σκηνή της κορύφωσης της αυτοκτονίας. Βαθιά πεσιμιστική, η ταινία αποτυπώνει ένα σκληρό, κυνικό και ωμό κοινωνικό περιβάλλον, όπου η ανεργία οδηγεί τα άτομα στην αυτοκτονία ή, ακόμα χειρότερα, στην ηθική εξαθλίωση, στην υποταγή σ' αυτόν που διαθέτει το χρήμα και μοιράζει τα αναγκαία αγαθά (όπως το χαρτί υγείας) ως ένα είδος ευεργετήματος! Τα «μυστικά στο μπάνιο» δεν είναι άλλη από τις σχέσεις εξουσίας και υποταγής που διευθετούν τη σημερινή δομή της μεξικανικής (και όχι μόνο) κοινωνίας: μια βαθιά πολιτική ταινία, όσο και μια συγκλονιστική μπαλάντα της απελπισίας.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ (1990)

La tarea

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo.
Σενάριο: Jaime Humberto Hermosillo. **Φωτογραφία:** Toni Kuhn. **Ήχος:** Nerio Berberis.
Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Laura Santa Cruz. **Ηθοποιοί:** Maria Rojo, José Alonso.
Παραγωγοί: Pablo & Francisco Barbachano.
Παραγωγή: Clasa Films Mundiales, S.A., México. 35mm Έγχρωμο **Διάρκεια:** 85'.

Μια γυναίκα πρέπει να κάνει μια κινηματογραφική εργασία για ένα μάθημα βίντεο που παρακολουθεί. Στήνει μια κρυμμένη βιντεοκάμερα στο δάπεδο της κρεβατοκάμαράς της και προσκαλεί τον πρώην σύζυγό της, τον οποίο έχει να δει τέσσερα χρόνια. Αφού μιλάνε για παιδιά, τον αποπληνεί μπροστά στην κάμερα. Όταν εκείνος ανακαλύπτει ότι οι περιπτώξεις τους έχουν βιντεοσκοπηθεί και ότι θα προβληθούν στην τάξη της, νιώθει ταπεινωμένος

και φεύγει σε έξαλλη κατάσταση. Δεν αργεί, όμως, να επιστρέψει, κι αλλιάζοντας γνώμη, γδύνεται επιδεικτικά μπροστά στο φακό, προτρέποντας την πρώην γυναίκα του να κάνουν έρωτα. Μόνο που τώρα εκείνη γιάθει άβολα στη θέση του γυμνού και σίγουρα όχι τέλειου σώματός της!

Πώς η πορνογραφία μās έσωσε από την πλήξη...

του Μπάμπη Ακτσόγλου

Συνέχεια των πειραματισμών του Hermosillo για έναν μινιμαλιστικό κινηματογράφο, βασισμένο σε ελάχιστα μέσα, ντεκόρ, χώρους δράσης και ηθοποιούς, μόνο που, αυτή τη φορά, το βαριά φορτισμένο δραματικό υπόβαθρο από τα *Μυστικά στο μπάνιο* έχει διαδεχθεί ένας ανάλαφρος, ειρωνικός τόνος, κάτι που μαρτυρά αμέσως ο υπότιτλος της ταινίας: *Πώς η πορνογραφία μās έσωσε από την πλήξη και βοήθησε την οικονομία του Κάμματος της Οικογένειας!*

Το μάθημα αποτελεί στην ουσία μια προέκταση της αρχικής ιδέας της μεσαίου μήκους ταινίας *Ο μηθητής του πορνογράφου*, με αντιστροφή των ρόλων των δύο φύλων, καθώς εδώ είναι η γυναίκα που θέλει να γυρίσει ένα πορνογραφικό βίντεο εν αγνοία του ερωτικού παρτενέρ της. Η ταινία δεν θα ήταν τίποτα περισσότερο από μια ευχάριστη, χιουμοριστική παρένθεση στο έργο του Hermosillo, αν ο μεξικανός δημιουργός δεν έβαζε στοίχημα με το... φάντασμα του Hitchcock να ξανακάνει την ταινία του μετρ θηλειά, αλλά σε πορνογραφική παραλληλαγή! Δηλαδή μια ταινία που να αποτελείται από ένα μονοπλάνο ή να δίνει αυτή την ψευδαίσθηση. Στην πραγματικότητα, η ταινία του Hitchcock ξεκινά από ένα εξωτερικό πλάνο, μπαίνει στον εσωτερικό χώρο δράσης, και από κείνο το σημείο και μετά, δίνει την ψευδαίσθηση ότι όλα είναι ένα ενιαίο πλάνο. Το ίδιο περίπου συμβαίνει και στην ταινία του Hermosillo, με την ηρωίδα να δοκιμάζει σε διάφορα σημεία την τοποθέτηση της βιντεοκάμερας, σκηνές που γυρίστηκαν σε σπαστά πλάνα αλλά από τη στιγμή που χτυπά το κουδούνι και επίκειται η είσοδος του ανυποψίαστου εραστή, η οπτική του κάδρου ταυτίζεται πλέον με κείνην της βιντεοκάμερας, η οποία βρίσκεται χαμηλά στο πάτωμα. Ο Hermosillo όχι μόνο κάνει το εγχείρημα του Hitchcock, κινηματογραφώντας από δω και πέρα όλη την υπόλοιπη δράση σε μονοπλάνο (φυσικά ψεύτικο, αλλά αυτό δεν έχει καμιά σημασία), αλλά και το ξεπερνά, ταυτίζοντας την οπτική του θεατή με κείνη της κάμερας που κινηματογραφεί [κατά το πρότυπο της ταινίας *Η κυρά της λίμνης* του Robert Montgomery]. Και όχι μόνο αυτό, γιατί στο τελευταίο μέρος έχουμε μια αναπάντεχη ανατροπή των δρωμένων, με την εισαγωγή ενός μηρεχτικού στοιχείου αποστασιοποίησης, που ωθεί το θεατή σε μια κριτική επανεξέταση των όσων είδε, χωρίς η πνευματική αυτή άσκηση να του στερεί τη χαρά της απόλαυσης μιας υπέρροχης κωμωδίας.

ΤΟ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ (1992)

La tarea prohibida

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo. **Σενάριο:** Jaime Humberto Hermosillo. **Φωτογραφία:** Alex Philips Jr. **Ήχος:** Oscar Mateos. **Μουσική:** Omar Guzmán. **Ηθοποιοί:** María Rojo, Esteban Soberanes, Julian Pastor, Aisel. **Παραγωγοί:** Manuel Barbachano Ponce, Pablo & Francisco Barbachano. **Παραγωγή:** Clasa Films Mundiales, S.A., México. 35mm Έγχρωμο. **Διάρκεια:** 77'.

Βραβεία: Καλύτερης ταινίας και γυναικείας ερμηνείας στο Φεστιβάλ της Αβάνα 1992.

Ένας νεαρός που πρέπει να κάνει μια εργασία στο βίντεο για τις ανάγκες ενός μαθήματος, προσκαλεί τη Μαρία, μια μεσήλικη γυναίκα, στη βεράντα του σπιτιού της θείας του για να κάνουν πρόβες για ένα δραματικό έργο, το οποίο προϋποθέτει μια σκηνή στριπτιζ και μια ερωτική σεκάνς ανάμεσα στους δύο. Ύστερα από διάφορες ενστάσεις η Μαρία γυρίζει τη σκηνή, για να της αποκαλύψει ο άλλος ότι είχε κλειστή την κάμερα. Ακολουθεί μια αληθινή ερωτική σκηνή ανάμεσα τους, γεγονός που προκαλεί μια απρόσμενη συγκινησιακή αντίδραση στον νεαρό. Λίγα λεπτά αργότερα, η «πραγματικότητα» εισβάλλει στο χώρο της κινηματογραφικής τους εργασίας και ο θεατής αποκαλύπτει εμβρόντητος την αληθινή σημασία της σχέσης των ηρώων, που παύουν να είναι ηθοποιοί μιας παράστασης.

«Εσύ φταις για τον νόνο μου»

του Francisco Sánchez

Ο τίτλος της ταινίας, *Το απαγορευμένο μάθημα*, ήταν ατυχής καθώς δημιούργησε σύγχυση και παρερμηνείες. Αρχικά θεωρήθηκε πως επρόκειτο για ένα ριμέικ ή μια σεκάνς της προηγούμενης ταινίας (*Το μάθημα*). Βεβαίως, τίποτα τέτοιο δεν συνέβαινε, αφού, αν ε-

ξαιρέσουμε τη λογική της σκηνοθεσίας

και τον περιορισμένο χώρο, το σενάριο ήταν πολύ διαφορετικό και εννοιολογικά στόχευε αλλιώς. Ένας έφηβος και μια γυναίκα (αυτός, δεκαοκτώ· εκείνη, τριάντα έξι) ενθουσιάζονται με την ιδέα να γυρίσουν σε βίντεο μια ταινία με σεξουαλικό περιεχόμενο. Το αντιμετωπίζουν λίγο σαν παιχνίδι, με την ίδια την ταινία να υιοθετεί έναν εορταστικό τόνο, έναν τόνο ελαφριάς κωμωδίας, με διαλόγους άλλοτε σπιρτόζικους και άλλοτε συναισθηματικά φορτισμένους. Επιπλέον, η χορογραφία της

ταινίας δίνει μια ευχάριστη διάσταση, ενώ μεταξύ των τραγουδιών ακούγεται και το εξαιρετικό «Usted» του Elias Nandino:

*Μην παίζεις με τον πόνο μου,
ούτε με τα αισθήματά μου:
είναι το μόνο που έχω.*

Η κωμωδία μεταφέρει το κρυμμένο δράμα της σαν μια βόμβα. Αν, στο *Μάθημα*, το πραγματικό σπίτι καταλήγει να μετατραπεί σε σκηνικό, στο *Απαγορευμένο μάθημα*, το σκηνικό βάθος μετά βίας αποκτά τα χαρακτηριστικά μιας αληθινά τυπικής και γνώριμης κατοικίας. Το ζευγάρι της πρώτης ταινίας αποτελείται από το σύζυγο και τη σύζυγο· το ζευγάρι της δεύτερης συνιστά ένα ταμπού: είναι μητέρα και γιος ... που καταλήγουν να σουουσιαστούν! Δεν υπάρχει θεία δίκη, ούτε ποινικές κυρώσεις· δεν υπάρχουν αποκαλύψεις που να δικαιώνουν το μελόδραμα, κι ούτε διαφαίνεται καμιά μεταμέλεια (όπως ακριβώς στις συγκλονιστικές *Απιστίες και αμαρτίες* του Woody Allen).

Μητέρα και γιος κάνουν έρωτα. Ακολουθώντας τη συμβουλή του τραγουδιού του Nandino, δεν παίζω με τα αισθήματα. Αυτό που επιζητούν, είναι η ηλιθιότητα: η μητέρα βλέπει στο γιο της τη ζωντανή εικόνα του αγαπημένου νεκρού συζύγου της· ο γιος βλέπει στη μητέρα του την εξιδανικευμένη εικόνα της θηλυκής αγκαλιάς, σαν κι αυτήν που πλατρεύει στις αφίσες της Lilia Prado και της Silvana Mangano. Ζωές γεμάτες από «γλυκιές ανησυχίες και πικρές απογοητεύσεις», ζωές που ο θεατής τις αισθάνεται αληθινές και τις πιστεύει χωρίς να τις αμφισβητεί, κάρη στις εξαιρετικές και πλούσιες σε αποχρώσεις ερμηνείες των ηθοποιών María Rojo και Esteban Soberanes. Καταφεύγουν στη ηλιθιότητα (ούτε καλό ούτε κακό, θα λέγαμε· ίσως, όμως, αναπόφευκτο) και γνωρίζουν, χωρίς να έχουν ανάγκη τις λέξεις, πως πρόκειται για αποχαιρετισμό, το οριστικό κόψιμο του ομφάλιου λώρου μεταξύ Οιδίποδα και Ισκάστης. Η μητέρα πιστεύει στους ελεύθερους ανθρώπους, κι αυτό που επιθυμεί και που λείπει απ' το βλαστάρι της, το εκδηλώνει στο τέλος με μερικές φράσεις που αποκαλύπτουν μίαν αντίληψη χειραφετημένης ζωής. Λέει, λοιπόν: «Μακάρι, αυτό που του έκανα σήμερα, να είναι σαν το κλάδεμα ενός μικρού δέντρου, έτσι ώστε, στο μέλλον, να ξεπερνά κάθε εμπόδιο, και κανείς και τίποτα να μη τον εμποδίζει να εκφραστεί».

Ο καλλιτέχνης βρίσκεται πάντα σε επιφυλακή ενάντια στους λογοκρίτες και τους καταστολείς της ελευθερίας. Ο Hermosillo το γνωρίζει πολύ καλά· το ίδιο και οι ήρωές του. Δεν είναι μόνοι. Το κοινό πρέπει να είναι μαζί τους. Κάθε δεσμός που σπάει, σπάει για όλους. Αυτό, όσον αφορά στην πολιτική αντιμετώπιση, αφού ό,τι αγγίζει τα συναισθήματα, ένας γιος μπορεί πολύ καλά να το τραγουδήσει στη μητέρα του:

*Εσύ φταις για τον πόνο μου
και για όλη μου τη θλίψη...*

Επιλογή από το κείμενο «A proposito de algunas películas de Jaime Humberto Hermosillo» (Μάιος 1995).

Μετάφραση: Δημήτρης Κερκινός.

ΕΡΧΕΣΑΙ ΤΗ ΝΥΧΤΑ, ΕΣΜΕΡΑΛΔΑ (1997)*De noche vienes, Esmeralda*

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo. **Σενάριο:** Jaime Humberto Hermosillo, βασισμένο σε διήγημα της Elena Poniatowska. **Φωτογραφία:** Xavier Pérez Grobet. **Μοντάζ:** Sebastian Garza, Jaime Humberto Hermosillo. **Ήχος:** Antonio Diego, Andrés Franco. **Μουσική:** Omar Guzmán. **Ηθοποιοί:** María Rojo, Claudio Obregón, Martha Navarro, Antonio Crestani, Pedro Armendáriz, Humberto Pineda, Manuel García, Tito Vasconcelos. **Παραγωγή:** Resonancia Productora; Instituto Mexicano de Cinematografía; Monarca Productions. 35mm Έγχρωμο. **Διάρκεια:** 103'.

Βραβεία: **Βραβεία** Αριέλ 1998 σκηνογραφίας, κοστουμιών, σεναρίου, β' γυναικείου ρόλου (Martha Navarro), βραβείο κοινού στο Φεστιβάλ της Γουαδαλαχάρα.

Η ταινία υμνεί την απειλευθέρωση μιας γυναίκας μέσα από το γάμο. Η Εσμεράλδα ηττρεύει την τελετή του γάμου, και δε βλέπει το λόγο γιατί να πρέπει να περιοριστεί μόνο σε μία. Παντρεμένη ταυτόχρονα με πέντε άντρες, σχεδιάζει να παντρευτεί έναν έκτο, αλλά ο πέμπτος κατά σειρά σύζυγός της την καταδίδει στις Αρχές και συλλαμβάνεται πριν την ολοκλήρωση της γαμήλιας τελετής. Στο αστυνομικό τμήμα ο ανακριτής τα χάνει μπροστά στη σαγηνευτική αφέλιεια της Εσμεράλδα, η οποία του αφηγείται

με χάρη και πλήρη ειλικρίνεια τις συζυγικές περιπέτειές της (μία εκ των οποίων είναι με έναν ομοφυλόφιλο, τον οποίο και παντρεύτηκε επειδή η μητέρα του ήθελε να τον δει γαμπρό στην εκκλησία, ενώ ο ίδιος συνεχίζει να συγκατοικεί με τον εραστή του). Πληθθος διαδωλωτών τάσσονται υπέρ της κατηγορουμένης, ένας εκ των συζύγων της έρχεται από την Ιταλία για να τη σώσει, αλλά η υπόθεση φτάνει τελικά στα δικαστήρια. Πάντως, ο ανακριτής, θύμα της γοητείας της Εσμεράλδα, ετοιμάζεται πάντως να γίνει ο έκτος ή έβδομος σύζυγός της!

Αναρχικοί άνεμοι του Francisco Sánchez

Το *Έρχεσαι τη νύχτα, Εσμεράλδα* είναι μια κωμωδία που –εννοσιολογικά και δομικά– επικεντρώνεται στην προσωπικότητα της κεντρικής ηρωίδας της, μιας γυναίκας που ζει τη ζωή χωρίς άλλη ανησυχία από το να τη βιώνει. Θα έλεγα ακόμα πως ακολουθεί την ινδική (ή κινεζική) (ή αρμενική) συμβουλή: «Αν τα προβλήματά σου έχουν λύση, τι στεναχωριέσαι; Κι αν δεν έχουν, τι στεναχωριέσαι πάλη!» Ερμηνευμένη απ' τη María Rojo, με το μεταδοτικό χαμόγελο και τους προ-

κλιητικούς μηρούς, η ηρωίδα δείχνει να αναζητεί την ελαφρότητα που προσφέρει ο σαρκικός έρωτας, και τη σαρκική υλοποίηση των ψευδαισθήσεων. Η Εσμεράλδα έχει κάτι απ' την καλή νεράιδα, και η ίδια η ταινία κάτι από ένα παραμύθι.

Όμως, στα ρεαλιστικά πλαίσια της ταινίας, η ηρωίδα συγκρούεται με τη δικαιοσύνη όταν αποκαλύπτεται πως είναι πολυγαμική. Έχει παντρευτεί σε διάφορες περιστάσεις (εικονικά και νόμιμα), συγκατοικεί ταυτόχρονα με διάφορους συζύγους και κατορθώνει να τους ικανοποιεί όλους – άλλους λίγο, άλλους πολύ.

Μπαινοβγαίνοντας από το ένα σπίτι στο άλλο, δε σκέφτεται πως συμπεριφέρεται λανθασμένα, αλλιά, έχοντας εμπιστοσύνη στο αγνό της ένστικτο, δεν έχει καμία αμφιβολία πως λανθασμένοι είναι οι ισχύοντες κανόνες και νόμοι. Σε άλλες εποχές, θα την είχαν στείλει στην πυρά. Σήμερα, απλώς τη βάζουν φυλακή, την ταπεινώνουν, της κάνουν κήρυγμα και, βλέποντας πως δεν μπορούν να την υποτάξουν, εξαγριώνονται... ή την αφήνουν ελεύθερη.

Η Εσμεράλδα είναι ένας χαρακτήρας που ζει τη ζωή της σκορπίζοντας θετική ενέργεια. Έχει εξαπατήσει τον νόμο, τον οποίο, όμως, όπως ξέρουμε, δεν πρέπει να τον εμπιστευόμαστε και πολύ. Όταν ο αυστηρός εκπρόσωπος της δικαιοσύνης (ένας καταληθτικός Claudio Obregón) την καλεί για να την ανακρίνει, ο χώρος μετατρέπεται σε μια γιορτή. Πρόκειται γι' αυτό που τόνισα στην αρχή: το πνεύμα της ηρωίδας καθορίζει το ύφος της ταινίας. Ενώ μέσα στο μυαλό των χαρακτήρων φυσούν αναρχικοί άνεμοι, στη σκηνή (δηλαδή, στην οθόνη) επιβιώνει η παρέλαση του Πάσχα, το καρναβάλι της Βερακρούς, η χαλαρότητα των πανηγυριών, η απελευθέρωση των γραφειοκρατών, η παραδοχή της ομοφυλοφιλίας και η ανακάλυψη του πάθους για ζωή μέσα μας. Με την εκτόξευση των πυροτεχνημάτων, ό,τι πιο κατάλληλο για το θέαμα, η ταινία κορυφώνεται με το πάντρεμα δύο κορυφαίων στιγμών του κινηματογράφου της ευτυχίας: το χορό κάτω από την νεροποντή στο *Τραγουδώντας στη βροχή* με το τραγούδι «Amorcito corazón».

Μετάφραση: Δημήτρης Κερκινός.

ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΙ (2002) eXXXorcismos

Σκηνοθεσία: Jaime Humberto Hermosillo. **Σενάριο:** Jaime Humberto Hermosillo. **Φωτογραφία:** Jorge Z. López. **Μοντάζ:** Jorge Z. López. **Ήχος:** Antonio Diego, Carlos Aguilar. **Μουσική:** Omar Guzmán. **Ηθοποιοί:** Alberto Estrella, José Juan Meraz, Patricia Reyes Spindola. **Παραγωγή:** Jaime Humberto Hermosillo & Associates. 35mm Έγχρωμο. **Διάρκεια:** 103'.

Ο Ρομπέρτο έρχεται να δουλέψει ως νυχτοφύλακας σε μια στοά με καταστήματα που θεωρείται στοιχειωμένη. Η γυναίκα που του παραδίδει τα κλειδιά της στοάς, του αφηγείται ότι, πριν 20 χρόνια, δυο νεαροί εραστές που τους αποκαλούσαν ειρωνικά Μάρκο Αντώνιο και Κίθσαπάρα, αποπειράθηκαν να αυτοκτονήσουν, αλλά ο ένας δείθιασε και έκανε πίσω, με αποτέλεσμα το φάντασμα του εκλιπόντος να ζητά όλα αυτά τα χρόνια το σύντροφό του. Ο Ρομπέρτο περιπλανιέται μόνος στη στοά, και ξαφνικά αρχίζει να μιλά προς το φάντασμα, αποκαλύπτοντας ότι είναι ο Μάρκος Αντώνιος και ότι ύστερα από 20 χρόνια τύψεων και εφιαλτικών ονείρων ήρθε να ζητήσει συγγνώμη και απολύτρωση. Όμως, καθώς εμφανίζεται το όραμα του εραστή του (πραγματικό ή φανταστικό), συνειδητοποιεί ότι δεν είναι τόσο εύκολο να εξορκίσει το παρελθόν του.

Στιλιζαρισμένη ιστορία φαντασμάτων του Δημήτρη Εϊνίδη

Στους *Εξορκισμούς*, ο Hermosillo πραγματώνει τη φημισμένη εικαστική τόλμη των ταινιών του, χρησιμοποιώντας ένα νέο μέσο –το ψηφιακό βίντεο– με εκπληκτικά αποτελέσματα. Το ψηφιακό βίντεο χρησιμοποιείται σε όλη του την επίμονη και βασανιστική καθαρότητα, για να ακολουθήσει τον καταρρακωμένο από τις ενοχές νυκτοφύλακα Ρομπέρτο μέσα σ' έναν προσωπικό εφιάλτη. Θέλοντας να προστατευτεί από τις τύψεις που απειλούν να τον καταστρέψουν, ο Ρομπέρτο πιστεύει ότι «αλληλάζουμε τις αναμνήσεις μας και θυμόμαστε τα πράγματα έτσι όπως θα θέλαμε να είχαν γίνει». Ωστόσο, την πρώτη νύχτα της βάρδιας του σε μια σκοτεινή και σιωπηλή στοά με καταστήματα, συνειδητοποιεί ότι δεν είναι τόσο εύκολο να εξορκίσει το παρελθόν του, από τη στιγμή που αρχίζει να βλέπει οράματα που τον αναστατώνουν (οράματα, που μπορεί και να 'ναι αληθινά).

Η ταινία αποκαλύπτει τις ολέθριες συνέπειες της κοινωνικής καταστολής και εξελίσσεται σ' έναν συναρπαστικό πολιτικό στοχασμό, σαγηνεύοντάς μας παράλληλα με την απόκοσμη, παράξενη ιστορία ενός πάθους που αρνείται να σβήσει από τη μνήμη. Ταυτόχρονα, δίνει μια αναζωογονητική, εναλλακτική οπτική στις κυρίαρχες λατινο-αμερικανικές ιστορίες της μεγαλόστομης αρρενωπότητας, ιδιαίτερα στη διάρκεια ενός εκπληκτικού, βασανιστικά μακρύ μονόλογου, όπου ο Ρομπέρτο εκθέτει την τραυματισμένη ψυχή του.

Με μαθηματική ακρίβεια, ο φακός του διευθυντή φωτογραφίας Jorge Z. López μεταστρέφει την εμφατικά άδεια και χωρίς κανένα διάκοσμο στοά σ' έναν τρομακτικό χώρο για την –στην κυριολεξία– εμφάνιση του απειλητικού παρελθόντος. Το άγγιγμα του μετρ Hermosillo μεταποιεί τη δράση, το φιλοσοφικό υπόβαθρο και τα πλάνα σε μια σειρά από θεματικά *trompes-l'oeil*, όπου τίποτα –ούτε το κινηματογραφικό είδος– είναι αυτό που φαίνεται. Σ' αυτή την αφοηλιστικά στιλιζαρισμένη ιστορία φαντασμάτων, όπου το πολιτικό γίνεται προσωπικό, δεν μπορείς ποτέ να ξεφύγεις απ' αυτό που προσπαθείς να αφήσεις πίσω σου.

Jaime Humberto Hermosillo in Appearanceland

In an imaginary trail of Hermosillo, his friends, relatives, collaborators and detractors testify in front of a Judge and a District Attorney.

ABOUT DOÑA HERLINDA AND HER SON

— With this film, you outed Guadalajara's homosexuals — said the D.A. — When you film your scripts, do you ever think you could hurt susceptibilities?

Jaime Humberto simply smiled.

— Mr. Hermosillo, there are many lawsuits against you for that film. For presenting an upper middle class mother as a manipulative procurer, who fosters and covers up her son's degeneration. You mock again beautiful family traditions, like asking for a bride's hand in marriage, getting married and baptizing babies. It is practically a manual for homosexuals to continue practicing their deviations without punishment or societal scorn. And what about showing, from the beginning of the movie, two men kissing and calmly chatting about their dirt? On top of that, you take delight in showing them in bed, feasting on each other, exhibiting their unmentionables and even the instruments they use for the full realization of their sexuality, like a jar of cream. It's terrible! Fortunately, that film of yours was practically banned in Mexico. It was shown, however, in disgusting film societies, and it circulated in videocassettes, which easily escape censorship. Worst of all, we consider those two ... boys are pitiful. They look so normal, as if they had problems like everyone; they suffer, they miss their loved one, they fall in love, and they even enjoy life. Even the Church admits this kind of pathology exists, but it begs those affected by it to abstain.

— You are the one who should abstain from commenting, my dear D.A. — Billie Alba intervened.

— Well! We have here the faithful female friend of homosexuals! — the D.A. uttered. Are you from Guadalajara too?

— No, I am from Mexico City. Hi, colleague! — she euphorically greeted the Judge. He responded with

an open smile, waved, and he immediately read-opted his dry, stern demeanor. Billie approached Jaime Humberto and kissed him on the cheek, leaving on it the red imprint of her lips. She said: — Jaimito, my love, my mouth went dry when I found out they had you here. How dare they sue you?! The gall! You are so cute, so inoffensive. Don't you worry, we will come out of this in one piece. I love you so much, my little brother. — Then she addressed the D.A. — Now tell me, how much do I have to pay and what do I have to clarify so my little Jimmy is allowed to leave that horrendous stool? How dare you sit him there? The poor thing... So small... My Jimmy...

— This hall does not support corruption, Miss. — The D.A. clarified.

— Then tell me, what I can do for my Jimmy. I'm not going to just watch him suffering there. I won't!

— Your Jimmy does not seem to be suffering. He has seemed happy all the time, as if he was at a picnic. Can't you see his big silly grin?

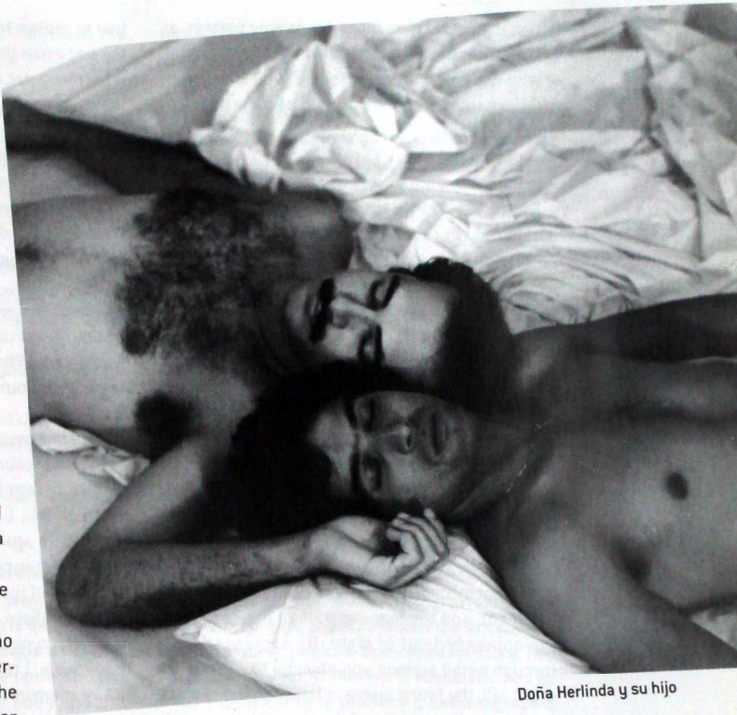
— I can. He never loses his smile. That is why I love him so much...

— I understand you are the classical friend of homosexuals.

— Of course! That is why my Jimmy invited me to participate in *Doña Herlinda and Her Son*. I clarify I am not an actress. The film was widely accepted, especially outside of Mexico. We were a great success. When I walked through New York, London and Rome, people stopped me in the streets to congratulate me. They recognized me! — She erupted with infectious laughter.

— When you made that film, the AIDS epidemic had not started, so no one realized you were issuing an open invitation to get infected.

— Even if we had known about it, Doña Herlinda does not promote promiscuity. She's a charming woman, like most of my friends' mothers, worried about her son's happiness. Don't all mothers wish their children

Doña Herlinda y su hijo

to be happy? They do! It's part of their nature. The great cinematographer Nestor Almendros, now deceased, wrote: "In *Doña Herlinda*, Hermosillo created the archetype of the mother of all homosexuals". She is omnipresent, omniscient...and I forget her third quality, but anyway, she is like a God.

– She is a terribly manipulative character.

– Yes, like all mothers. She has no choice but to be charming. Otherwise she would be abandoned. She does all she can to keep her only son by her side. Aren't most mothers like that? I don't understand why the film upset some people so much here in Mexico. Rather, I do understand. Why fool myself? In the film, Jaime Humberto did not pull any punches to expose the truth. Doña Herlinda's machinations to avoid loneliness are profoundly human. Like yours, my dear colleague. Like anyone else's. We do what we can to keep those we love. That's why I don't get married. I am, like Jimmy, a libertarian.

– Obviously, you fiercely defend the film.

– I adore *Doña Herlinda*. It's great fun. It's full of Mexican clichés: The regional food, the Sunday strolls in Chapala, the mariachi groups, the serenades, the weddings, the banquets, and the seemingly perfect family. Behind the colorful customs, we see the erotic motivations of the characters, and their manipulations to keep their power. There are neither good guys nor bad guys in this film. Each one adapts the best they can, and accepts circumstances the way it suits them. That is the common dynamics in times of apparent peace. The film is light, makes you laugh out loud, and it is a tasty dish served with "love". Hermosillo sharply

criticized society. Like a friend said: Many did not even feel it when they got screwed. – At this point, Billie did not laugh.

ABOUT BATHROOM INTIMACIES

– After you made your pornographic video *The Pornographer's Apprentice*, still dissatisfied, you decided, Mr. Hermosillo, to film *Bathroom Intimacies*. Your most boring and, as I said before, your most disgusting movie. I found in my folder an interesting lawsuit that defines your film. The plaintiff swears he heard a prestigious psychoanalyst say at a screening of *Bathroom Intimacies*: The film is an anal violation of the spectators. Since then, the plaintiff who attended that screening has become an insomniac. What can you say in your defense, Mr. Hermosillo?

– Nothing.

– Why are you laughing?

– Because of the accusation. I never thought my movie would disturb the spectators in that way.

– The story begins with an anal violation. Right?

– Yes, the young man rapes his female partner, as you say. It is part of the narrative.

– Why not a normal aggression? Why lace it with attitudes that incite the public to become degenerates?

– In the normal way...

– In the common way, lets say.

– In the common way, sex between the lovers would not represent aggression. The audience could see it mistakenly as an act of love. The meaning of the scene would be lost.

– You would please the public, which is another matter.

– Mr. D.A. – Martha Navarro intervened. – *Bathroom Intimacies* is a piece, a dramatic genre created by Anton Chekhov, equivalent to the tragedy. As such, the film is perfect.

– And where, may I ask, do you find such perfection? – asked the D.A.

– In the microcosm Jaime Humberto captured in the most intimate family space, the bathroom, he reflected the depressive dynamics of the moment in the macrocosm of the whole country: The unemployment, and the manipulation of power to keep the oppressed out of sight. He expressed it all through small actions and objects, like the toilet paper roll, the biting dialogue between the characters, the make-up cart and the cassette player with taped Portuguese lessons. The details in the actions and objects reveal social class differences, blackmail mechanisms, the exploitation of man by man and the models proposed by Positivism, I mean Capitalism. The film is a perfect metaphor of socio-political events the country was experiencing then and I'm afraid still continues to experience. Mr. D.A.: Film metaphor is most difficult to create. Jaime Humberto did it with the assured, firm strokes of a great master. *Bathroom Intimacies* was filmed in a few days, with no camera movements, with only some ellipses to compress the time in which the action occurs. Some important film critics from various parts of the world consider it a work of art. And, why not say it? There are those who consider it the best film of Hermosillo, for its minimalist visual structure and its profound theme. Only insensitive people like you, Mr. D. A., are unmoved by the problematic shown in Hermosillo's film. They focus only on the most schematic part: the primary impulse to go to the bathroom to satisfy simple organic needs.

– It doesn't matter how hard I search, I do not find the metaphoric part you say is there. I would like

you to explain to me, in more detail, I that bit about the bathroom being similar to our country.

– My character, you see, is the one with the power. Do you agree?

– Yes.

– Only when I say so, the others may use the toilet paper. In other words, I pity the populace, so I give it to them to relieve their want' after defecating. What happens then? On principle, they would have to be eternally grateful to me.

– I agree.

– Doesn't that sound like our government?

– I still do not understand the comparison. – The D. A. insisted – What happens with the couple of useless men, your daughter's lover and your husband?

– They are desperate, like millions of unemployed men in our country. They find no alternatives and they bang their heads against tightly shut doors. In spite of this, I, as a representative of authority, scold them again and again for the uselessness of their existence and for having become social dregs. I tell them repeatedly that the country is well; that there are no reasons to complain. I give them the typical arguments of mass communication media. I tell them to study languages, to improve themselves, to stop being conformists. Notice that sometimes they don't even have enough to pay a simple bus ticket. Is that not the discordance between our politicians and the reality of our people?

ABOUT HOMEWORK AND FORBIDDEN HOMEWORK

– Mrs. María Rojo – asked the D. A. – answer this question. Weren't you embarrassed to show yourself naked?

– I'm embarrassed I'm not embarrassed. – María responded sincerely.

– To make things worse, the person who places the camera is the woman, namely you. This differs from the video version. Could you explain who came up with such "wonderful idea"?

– Jaime Humberto – answered María. – José Alonso and I were enthusiastic about it.

– I thought so. I don't know anymore who is the most perverse, the creator or the creation.

– Remember that comedies have to break stereotypes to highlight mischief. That is the basis to amuse the public.

– Are we going to talk about comedy again?

– Audiences love *Homework*.

– You have said it, audiences. Not the plaintiffs.

Don't you realize what you created deserves the most severe application of the weight of the Law?

– Really? – María Rojo asked.

– Don't think for a moment that you will soften me with your innocent childlike face. Good heavens! You resembled the accused even in that. I respectfully suggest you stop testifying, because instead of helping your twin, I am afraid you will sink him more than I intended.

– I don't think so. I know how to defend myself too and I do it very well, Mr. D. A. Remember I am now versed in Law. What do you have against *Homework*?

– It is pure pornography. And to make it worse, with no cuts.

– Do you mean you would have liked close ups, details and things like that? You didn't tell me you are prurient.

– A true actress, such as you, should not have agreed to that little game.

– Which little game?

– Playing dirty fun in front of the camera.

– Acting is play, making movies is play, eroticism is play. Some say the movie camera is the most expensive toy invented by man. Playing is a healthy, vigorous act, which stimulates the spirit and the imagination and strengthens the body and the soul.

– You are referring to healthy movies for children. Not the kind of work you enjoy. I remind you that you agreed to film the worst version of *Homework*, which you even entitled *Forbidden*.

– When Jaime Humberto came to my office to pitch his idea of *Forbidden Homework* – Manuel Barbachano Ponce intervened – We decided to take the risk it implied. When I say we, I mean the three of us: My dear María, my favorite director and myself. – Addressing the accused: – Sorry for putting in my two cents, my dear friend, but I could not remain seated in the indifference room, while you are here, enfolded in medieval accusations. How's Arturo?

– Fine. Very creative – Jaime Humberto responded.

– Say hello to him for me.

– I'll gladly do so, Manolo.

– So this nefarious film came from the three of you. – The D. A. confirmed.

– Yes – Manuel Barbachano Ponce insisted. – We filmed it as a kind of culmination. María's alliance was extremely important. She's the actress who has best understood Hermosillo's intentions.

– Let me remind you that incest – The D. A. clari-

fied – Is one of the most punished humane practices.

– I know.

– And you Mrs. María?

– I know it too. That explains the special tone Jaime Humberto gave to the film. Remember that all *Homeworks* rest on the same structure. At the beginning, the characters play in front of a hidden camera, making the spectator believe the apparent game between one who seduces and one who is seduced. At the end, the true relationship between the characters is revealed. In the *Forbidden* version, when the audience finds out the characters are mother and son, the tone completely changes. In several of Jaime Humberto's films, it has become a trend that the story begins in a light tone and later becomes dense. In no previous movie had he achieved this as well as in *Forbidden Homework*. I am very satisfied I participated in it.

– I find it strange that you, Mr. Manuel Barbachano, having the prestige of producing excellent Mexican films, and you María Rojo, being intelligent and having enriched with your acting great films that make our country proud, allowed the accused to convince you to produce that infamous story. I do not blame you. Jaime Humberto Hermosillo has always found a way to produce cinematographic atrocities. It is my opinion, Your Honor, that these two should not be prosecuted. Only Mr. Hermosillo will have to accept the verdict.

– I completely disagree with the D. A., – Barbachano said. – When he states that our film does not fulfil the indispensable requisites to create a history following ethical norms, as any work of art should. *Forbidden Homework* perfectly follows those requisites. Sophocles, based on a myth, makes Oedipus Rex punish himself by gouging his eyes and then condemns him to exile. Jocasta, his mother, commits suicide. Both fulfill their sentence for having transgressed the Gods' Law. In Hermosillo's version, almost the same thing happens: The son feels forced to become an exile and the mother closes her doors to the external world, to sink in the universe of memories. Lets not forget the Gods punish humans with death, forced exile or madness. Hermosillo's characters suffer the consequences, as the classics demand. The classics are the teachers who educated us to understand the ethical rules of art. Jaime Humberto never pretended to write a great tragedy. We must admit *Forbidden Homework* is not a tragedy; it does not fulfill the indispensable requisites. Yet, it is an

excellent and deep melodrama. Jaime Humberto's courage made him unearth, from his own guts, the true love that concerns all men. He did not avoid the conflict and he faced it with all its consequences. Not every artist, your honor, dares to rummage in the mystery of subconscious mechanisms. If you are going to arrest Jaime Humberto for this film, I will join him. I will not leave him alone.

– I will join him too, Your Honor – said María Rojo.
 – You will have to arrest the three of us. – Mr. Manuel Barbachano insisted. – That is all I have to say. Thank you for giving me the opportunity to express my ideas, Your Honor. – To Jaime Humberto:
 – Good bye, my dear friend. I will continue applauding you from wherever I am!

Mr. Manuel Barbachano pulled out a cigar, calmly lit it, and disappeared in stages: First him, then the cigar and the smile, and last the smoke, but not the aroma.

– Lets see, lets see. If in *The Passion* according to Berenice the accused metaphorically burned his sick mother alive (remember he said, "I am Berenice"), then...

The D.A. paused and addressed the Judge:

– I apologize to Your Honor beforehand. I am going to use a swearword. The case requires it.

He continued, looking at the accused:

– Then, in *Forbidden Homework* you metaphorically fucked your mother.

– Indeed – Leopoldo Chagoya (friend of Jaime Humberto and renowned psychiatrist) intervened.

– Jaime was able to fulfil that way what most of us dream and wish: to make love to our mothers. Unfortunately this happens when they and us, the sons, are not of the right age. Let me explain myself. Jaime, when he filmed *Forbidden Homework* was more that 50 years old. His mother, Mrs. María Guadalupe Delgado, was over 70. Through a movie, the author consummated the incest, using María Rojo and Esteban Soberanes (a twenty-something-young man) as surrogates. Artists can save the time and money of years of Psychoanalysis, by expressing themselves through Art. Making that film must have been cathartic and liberating for Jaime Humberto.

ABOUT ESMERALDA COMES BY NIGHT

– I am afraid, Mrs. María Rojo that this trial will not end like your movie. Neither you nor the accused

will seduce the jury with your poses of false innocence. Who can possibly believe that promiscuity can be exalted as a virtue?

– What promiscuity? – Asked María, intrigued.

– The one you practice with all your husbands! – The D.A. answered, exasperated.

– Forgive me, Mr. D. A., but Esmeralda is not promiscuous. – María Rojo firmly clarified.

– Isn't she?

– Of course not. A promiscuous woman does it with anyone. Esmeralda is not like that. She does everything for love.

– So now they call promiscuity love. How far do you and the accused want to go? Please explain, because frankly I do not understand anything anymore.

– I will explain. And don't get angry, because you look quite ugly when you do. You would look handsomer if you smiled. – The D. A. Forced a smile – You look better that way. It's really not that hard.

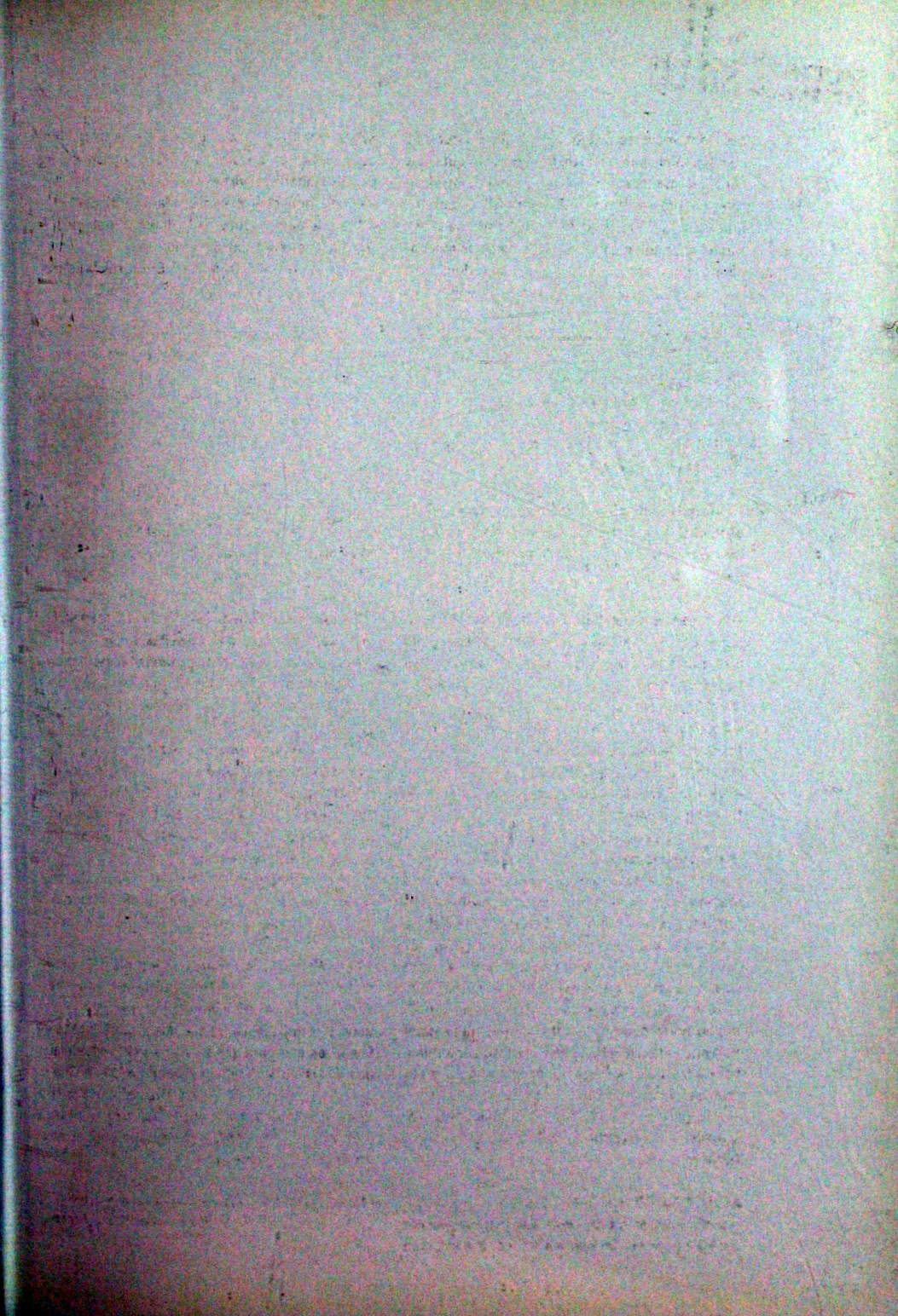
– I'm waiting for your explanation. – Said the impatient one.

– Let me see...Where do I start?... I got it. Look. Esmeralda, according to Hermosillo, is not real. That is why she can walk through the jail bars. The embroidery on her dress changes, like the trees, as if the seasons passed. Nothing and no one upsets her. To oppose her is foolish, because she always ends up winning everyone's heart. There is no one like her, is there? People say: "You can not please all of the people all of the time". Mr. D. A., if you did not realize Jaime Humberto's version corresponds more to fairytales that to reality, you saw another movie. Not the one we made.

– Here we go again! It always comes to the fact that we saw a different movie. And you have not answered me about promiscuity. – the D. A. insisted.

– Promiscuity...There is no promiscuity in Esmeralda. An ideal being by definition is not human. And an ideal can not be involved in mundane situations. It is impossible! Esmeralda is love. Pure love. She loves everyone the same and she will always be willing to offer it when someone needs it. She is a symbol, that's all. That's the reason for the brouhaha. Some against and some in favor of that great mystery called love, which apparently is also very subversive, you know.

[To be published in Spanish by the Cineteca Nacional de Mexico and Editorial Oceano]

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έργο του J.M.W. Turner, 1844, με θέμα την ατμοπλοία και το ατμοπλοίο.

